

Tartalom

1. Bevezető.....	2
2. Összefoglalás.....	2
3. Magyarország turisztikai régiói, 2015.....	4
3. 1. A vendégforgalom területi alakulása.....	4
3. 1. 1. A Magyarországra irányuló turizmus főbb motivációi és területi sajátosságai.....	4
3. 1. 2. A belföldi utazások jellemzői.....	9
3. 2. Kapacitás és teljesítmény a szálláshelyeken és a vendéglátásban.....	13
3. 2. 1. Az idegenforgalmi régiók kapacitása és teljesítménye.....	13
3. 2. 2. A turisztikai kiadások és bevételek.....	18
3. 2. 3. A hazai vendéglátás.....	20
3. 3. A turizmus gazdasági háttere.....	21
4. A magánszállásadás térségi jellemzői.....	24
4. 1. Az üzleti célú egyéb szálláshelyek jellemzői, a magánszállásadás szabályozása.....	24
4. 2. Az üzleti célú egyéb szálláshelyek szerepe a régiók turizmusában.....	25
4. 3. A falusi szállásadás helyzete.....	28
4. 4. A szálláshely-szolgáltatás régi és új formái.....	30

Megjegyzések

Forrásjegyzék

További információk, adatok (linkek)

Táblázatok

Módszertan

Elérhetőségek

1. Bevezető

Magyarország turisztikai kínálata természetföldrajzi, éghajlati adottságainknak köszönhetően területileg és szezonálisan is erősen koncentrált, ugyanakkor a turisztikai attrakciók területi lefedettségében és azok igénybevételében is markáns különbségek mutatkoznak. Az ország adottságai mindazonáltal kedvezőek a hazai idegenforgalom fejlesztéséhez. A turizmus a természeti és a kulturális értékek megőrzésén és hasznosításán keresztül segíti az elmaradott térségek gazdasági felzárkózását, a lakosság életkörülményeinek javítását.

Az idegenforgalom egyes területeinek 2015. évi teljesítményéről már jelentetett meg a Központi Statisztikai Hivatal publikációkat (pl. *Jelentés a turizmus és vendéglátás éves teljesítményéről, 2015*, vagy a *Fókuszban a megyék* kiadvány *Turizmus* fejezete), ez a mostani azonban elsősorban a területi különbségekre koncentrált, és a kilenc turisztikai régió vendégforgalmi, kapacitás- és teljesítménymutatóinak vizsgálatán keresztül a korábbiaknál részletesebben mutatja be az ágazat térségi különbségeit.

Az ún. közösségi gazdaság mindössze néhány éves múltra tekint vissza, ám máris komoly tényező az idegenforgalmi szektorban. Az internetes technológiák gyors terjedésével a hazai szálláshelyek piacán is hamar megjelent, hatására az üzleti célú egyéb (korábbi elnevezéssel magán-) szálláshelyek vendégforgalma dinamikusan bővült. Az utóbbi években különösen a fővárosban élénkült meg a külföldiek jelenléte. A kiadvány ezért külön fejezetben foglalkozik az egyéb szálláshelyek fogalmával, jelenlegi helyzetével, és kitér a szálláshely-szolgáltatás új, a közösségi megosztáson alapuló formáira is.

2. Összefoglalás

- 2015-ben a **külföldiek 48 millió látogatást tettek** hazánkban, összesen 120 millió napot eltöltve itt. A látogatások száma 5,1, az utazások során itt eltöltött idő 8,9%-kal emelkedett. A határon túlról érkezők területi megoszlása jóval koncentráltabb, mint a hazai vendégköré. A **több napra érkezők** valamivel több mint egyharmada a fővárost, további közel egyharmada a Nyugat-Dunántúlt kereste fel. A harmadik legkedveltebb célterület a Balaton volt, ahová a látogatók egytizede utazott. A több napra hazánkba látogatók 78%-a szabadidős céllal érkezett, közülük minden harmadik Budapesten töltött legalább egy éjszakát. Sokan jöttek rokon- vagy barátlátogatásra, ők legnagyobb számban a Nyugat-Dunántúl településeit keresték fel. Az egészségturizmus elsődleges célterülete ugyancsak a Nyugat-Dunántúl, míg a hivatásturizmus leggyakoribb helyszíne Budapest.
- A **hazai turisták** 15 millió alkalommal vettek részt **többnapos belföldi** utazáson, amely során 62 millió napot töltöttek el. A belföldi utazások során a rövidebb, 1–3 éjszakás utak domináltak, arányuk a Dél-Dunántúlon volt a legmagasabb (84%), a Balatonnál a legalacsonyabb (53%). A hazai turizmus elsődleges célterülete a Balaton, amelyet a legtöbben szórakozás, pihenés céljából keresnek fel. Hasonlóan népszerű a Budapest–Közép-Duna-vidék is, a régióba tett látogatások felére rokonok, ismerősök felkeresése miatt került sor.
- A **hazai lakosság kiadásai** a többnapos belföldi utazások során 4,4%-kal növekedtek, és meghaladták a 300 milliárd forintot. A kiadások legnagyobb hányadát, 30%-át a Balatonnál fizették ki, ugyanakkor napi szinten a Nyugat-Dunántúl régióban nyaralók költöttek a legtöbbet. A forgalom növekedését a Széchenyi-pihenőkártya használata is ösztönözte.
- A szálláshelyek 2015-ben eredményes évet zártak, az ország valamennyi turisztikai régiójában nőtt a **külföldiek látogatottsága**. A **kereskedelmi egységek** 4,9 millió külföldi vendéget fogadtak, 69%-uk a Budapest–Közép-Duna-vidéket, közel 10%-uk a Nyugat-Dunántúlt, 7,5%-uk a Balatont választotta,

a fennmaradó 13% a többi 6 régió valamelyikébe látogatott el. A központi régiót évről évre – a főváros növekvő népszerűségének köszönhetően – a külföldiek egyre nagyobb hányada keresi fel, miközben a Balatonnál folyamatosan csökken az arányuk. Mind a vendégek, mind a vendégéjszakák száma alapján a kilenc régióból 4 – a Közép- és Dél-Dunántúl, a Dél-Alföld és a Balaton – esetében a legfontosabb küldő országnak Németország számított. A külföldi vendégek országokénti összetétele a Budapestet is magában foglaló központi régióban volt a legszínesebb.

- A **kereskedelmi szálláshelyeken** folytatódott az előző évek kedvező tendenciája: a belföldivendégforgalom tovább erősödött. A hazai vendégkör aránya meghaladta az 50%-ot, a legmagasabb Észak-Magyarországon és a Dél-Dunántúlon volt. A belföldivendég-forgalom területileg kevésbé koncentrált, a külföldinél jóval egyenletesebben oszlik meg az ország különböző térségei között: a vendégek 22%-a a Balaton, 18%-a a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban, 15%-uk Észak-Magyarországon szállt meg. További egy-egy tizedük érkezett a Nyugat-Dunántúl, a Dél-Alföld és az Észak-Alföld térségébe, míg 15%-uk a fennmaradó 3 régió közül választott. A hazai vendégek héttizede szállodában foglalt szállást, mind a 9 régióban ezt a szállástípust választották a legtöbben. A hotelférőhelyek iránti kereslet a Budapestet magában foglaló központi régióban volt a legnagyobb arányú (79%).
- A **kereskedelmi szálláshelyek árbevételei** valamennyi régióban növekedtek. A 369 milliárd forint bruttó árbevétel 49%-a a Budapest–Közép-Duna-vidéken, 15%-a a Balatonnál, 10%-a a Nyugat-Dunántúlon keletkezett. A bevétel hattizede a vendégéjszakák értékesítéséből származott, a szállásdíjak aránya Budapest–Közép-Duna-vidéken és a Balatonnál múlta felül az országos átlagot. Nőtt a SZÉP-kártyával történő fizetések volumene, a forgalom meghaladta a 17,6 milliárd forintot, amelynek majdnem a felét két régióban, a balatoniban és Észak-Magyarországon költötték el.
- A turizmus kisebbik, de egyre növekvő ágát az **üzleti célú egyéb szálláshelyek** adják. Országosan a szállóvendégek 37, a Budapest–Közép-Duna-vidéken 79%-a érkezett a **határon túlról**. Utóbbiban a forgalom jelentősen bővült, a vendégek száma egy év alatt 61, a vendégéjszakáké 49%-kal nőtt.
- Az üzleti célú egyéb szálláshelyek népszerűsége nemcsak a külföldiek körében emelkedett, de a **hazai vendégek** is egyre szívesebben választották. 2015-ben több mint 1 millió belföldi vendéget fogadtak, a vendégéjszakák száma pedig átlépte a 3 milliót. Az egyéb szálláshelyek vendégforgalmára a belföldi vendégek túlsúlya jellemző, a régiók közül egyedül a főváros térségében volt döntő a beutazó turizmus aránya.
- A hazai szállásadás befogadóképességét továbbra is döntően a kereskedelmi szálláshelyek kínálata határozta meg, az összesen 670 ezer **férőhely** több mint fele kereskedelmi jellegű, harmada egyéb, tizede nem üzleti célú szálláshely volt. Mindhárom szállástípus esetében a legtöbb férőhellyel a Balaton régió várta a vendégeket.
- Hazánkban a magánszállásadói tevékenység fellendülése az 1930-as években következett be. Az 1970-es években az utazási irodák közreműködésével fizetővendéglátó-hálózat épült ki, majd a rendszerváltás éveiben a két világháború közötti időszak sikerei nyomán újjáéledt a falusi vendégfogadás.
- Az ezredforduló óta jelentősen átalakult az üzleti célú egyéb szálláshelyek kínálata. A legnagyobb változás a Balaton és a főváros térségében következett be, ahol 2009-ig a növekvő vendégforgalom 90%-át a belföldi turisták tették ki, az utóbbi években viszont főként a külföldiek körében egyre terjed a közösségi szállásmegosztást használók száma. Budapest a legnépszerűbb célpontok között szerepel, a fővárosban egyre többen foglalkoznak lakáskiadással. A Budapest–Közép-Duna-vidék régióban a szállásadók száma az ezredfordulóhoz képest háromszorosára, a férőhelyeké közel négyszeresére emelkedett.
- A falusi szállásadással foglalkozók köre egyre szűkül, 2010 óta harmadával kevesebben foglalkoztak vidéki vendégfogadással. A kapacitás folyamatos csökkenése ellenére a vendégek száma 2013, a vendégéjszakáké 2014 óta újra emelkedik. 2015-ben a szállásfoglalások száma megközelítette, a vendégeké tizedével meghaladta az öt évvel korábbi színvonalat.
- Tovább csökkent a **vendéglátóhelyek** száma, a legtöbb az Észak-Alföldön és Budapest–Közép-Duna-vidéken szűnt meg. Az 53 ezer vendéglátó egység harmada a központi régióban várta a vendégeket.

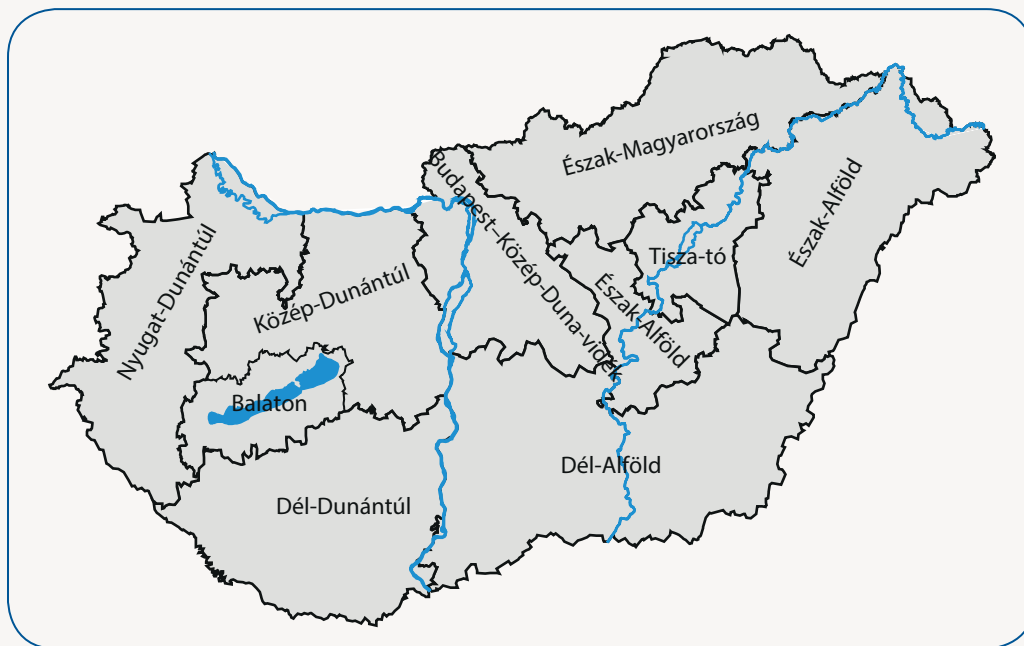
3. Magyarország turisztikai régiói, 2015

3.1. A vendégforgalom területi alakulása

Magyarországhoz nem kapcsolható világviszonylatban is kiemelkedő vonzerő, ám több olyan regionális jelentőségű turisztikai sajátossággal rendelkezünk, mint pl. gyógy- és termálvizeink, természeti és kulturális értékeink, épített örökségünk, ami komoly vonzerőt jelent az ide látogatóknak. Az ország turizmusában kitüntetett szerepet foglal el Budapest. A főváros hosszú évtizedek óta a legkeresettebb magyar turisztikai desztináció, a regisztrált vendégéjszakái többsége azonban nem a belföldi, hanem a nemzetközi keresletből származik.

1. ábra

Magyarország idegenforgalmi régiói

A második legnépszerűbb idegenforgalmi célterület a Balaton: évente több millió magyar és külföldi turista veszi igénybe az itteni szálláshelyeket üdülés, pihenés céljából, vagy keresi fel a régió egy-egy turisztikai látványosságát.

3.1.1. A Magyarországra irányuló turizmus főbb motivációi és területi sajátosságai

2015-ben összesen 48,3 millió **külföldi** érkezett hazánkba, a Magyarországra irányuló külföldi utazások száma – az előző évihez hasonló mértékben – 5,1%-kal nőtt. A határon túlról érkezők 119,6 millió napot töltöttek el az országban, 8,9%-kal többet, mint egy évvel korábban.

A külföldiek közül legtöbben a környező országokból, Szlovákiából, Romániából és Ausztriából jöttek, sorrendben az ide látogatók 21, 19, illetve 16%-a. A világ országaiból különféle motivációkkal érkező emberek Magyarország más-más régióját részesítették előnyben. A külföldiek több mint négytizede (20,2 millió fő) turisztikai céllal érkezett Magyarországra. Az utazásokat mozgató legfőbb motiváció a szabadidő eltöltése volt, e célból évek óta egyre többen keresik fel hazánkat. 2015-ben az egy évvel korábbinál 18%-kal töltötték szabadidejüket Magyarországon. A turisztikai célú utazásoknál, akár az egy-, akár a többnapos utazásokat tekintjük, a legtöbben rokon- vagy barátlátogatásra érkeztek.

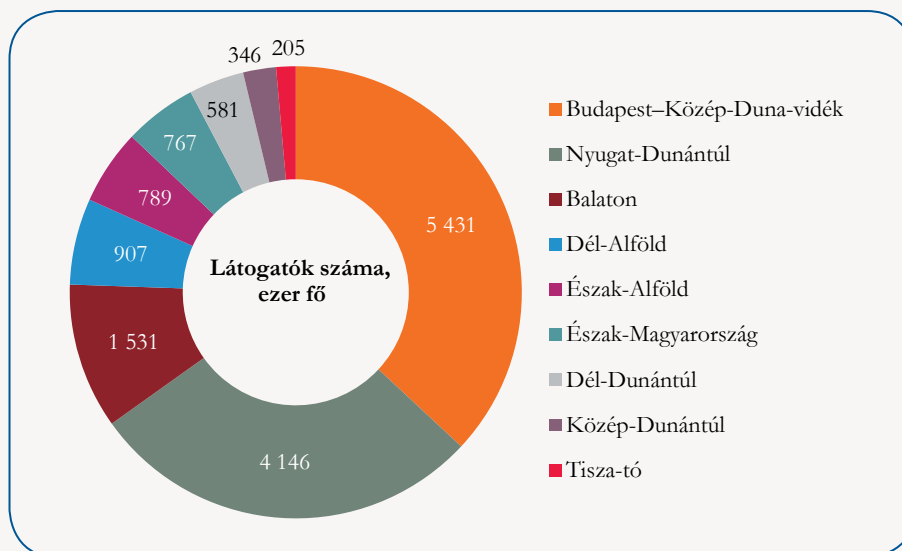
Nem turisztikai céllal további 28,2 millióan lépték át a magyar határt 2015-ben. Az országba belépő külföldiek egyharmada utazása során csak tranzitországnak tekintette hazánkat, és többségük mindössze néhány órát tartózkodott Magyarország területén. Az utazást csupán 7,2%-uk szakította meg, a legalább egy éjszakát itt töltő látogatók az országon belül a Nyugat-Dunántúl régiót részesítették előnyben. Vásárlási céllal is sokan utaztak Magyarországra, főként a szomszédos Szlovákiából és Ausztriából. Ezek az utazások jellemzően a határ menti – a Közép- és a Nyugat-Dunántúl – régiókba irányultak, az utazások ritkán tartottak tovább egy napnál.

A külföldi látogatók számának kedvező alakulása elsősorban a **több napra érkezők** aktivitásának volt köszönhető, akik (14,3 millió fő) az ideutazók 30%-át tették ki. A legalább egy éjszakát itt töltők száma 18%-kal emelkedett, ezen belül az úgynevezett hétvégi típusú utakat választók, vagyis az 1–3 éjszakára érkezők száma negyedével, a hosszabb időt, 4 vagy annál több éjszakát itt töltőké tizedével nőtt.

A több napra hazánkba látogatók száma régióként eltérően alakult, a három dunántúli régióban visszaesett, a többiben emelkedett. A legkedveltebb régió továbbra is a Budapest–Közép-Duna-vidék, a több napra hazánkba érkező összes külföldi 36%-a a fővárosban, további 2,1%-a a régió többi településén töltött el legalább egy éjszakát. A központi régiót felkereső külföldiek száma 2014-hez viszonyítva ötödével emelkedett. A második legnépszerűbb utazási célpont, ahová az utazások 29%-a irányult, a Nyugat-Dunántúl térsége volt, ide az előző évinél 1,6%-kal kevesebben érkeztek. Minden tizedik utazás célpontja a Balaton volt. A harmadik legvonzóbb régió iránt tovább nőtt a külföldi érdeklődés, 38%-kal többen keresték fel, mint egy évvel korábban.

2. ábra

A több napra Magyarországra látogató külföldiek száma turisztikai régióként, 2015*

* A válaszadók egyidejűleg több régiót is megjelölhettek.

A több napra hazánkba látogatók nyolctizedénél az utazások legfőbb **motivációjaként** a szabadidő eltöltése szerepelt az első helyen. Közülük is a legtöbben Budapestet vették célba (35%), a Nyugat-Dunántúl régióba 27, a Balatonhoz 13%-uk utazott és szállt meg legalább egy éjszakára. A több napra érkezők közül minden negyedik külföldinek a család vagy a barátok felkeresése, minden ötödiknek a kiválasztott hely megismerése – városnézés, körutazás – volt az elsődleges célja, előbbi miatt 20, utóbbi kedvéért 16%-kal többen utaztak Magyarországra 2015-ben. A rokon- és barátlátogatás miatt érkezők legnagyobb számban a Nyugat-Dunántúl régió településeit keresték fel, míg a városnézők körében a legkedveltebb úti cél továbbra is a főváros volt. A gyógykezelésre vagy egészségmegőrzés miatt érkezők körében a többnapos utazásokkal szemben nőtt az egynapos kezelések népszerűsége. Az egészségturizmus elsődleges célterületének az ország legnyugatibb régiója számít, a gyógyulási szándékkal érkezők 71%-a – hasonlóan az előző évhez – a Nyugat-Dunántúlon töltött el hosszabb időt. A magyarországi kulturális rendezvények, sportesemények vagy fesztiválok iránt érdeklődő külföldiek több mint fele Budapestet

választotta. Az üzleti és konferenciaturizmus elsődleges helyszíne ugyancsak a főváros volt, az üzleti utak több mint nyolctizede irányult ide.

Számos külföldi rendelkezik Magyarországon saját tulajdonú ingatlannal, ezek közül sokat turisztikai célból vásároltak, ahol csak időleges jelleggel tartózkodnak. Az ilyen jellegű utazások a szlovák és az osztrák látogatóknak köszönhetően elsősorban a Nyugat-Dunántúlra jellemzőek.

A legalább 1 éjszakát eltöltők közül a szomszédos Romániából, illetve a korábbi években turisztikai szempontból elsődleges küldő piacnak számító Németországból érkeztek a legtöbben, mindkét országból 2,1–2,1 millióan. Számuk a többnapos látogatások 15–15%-át tette ki.

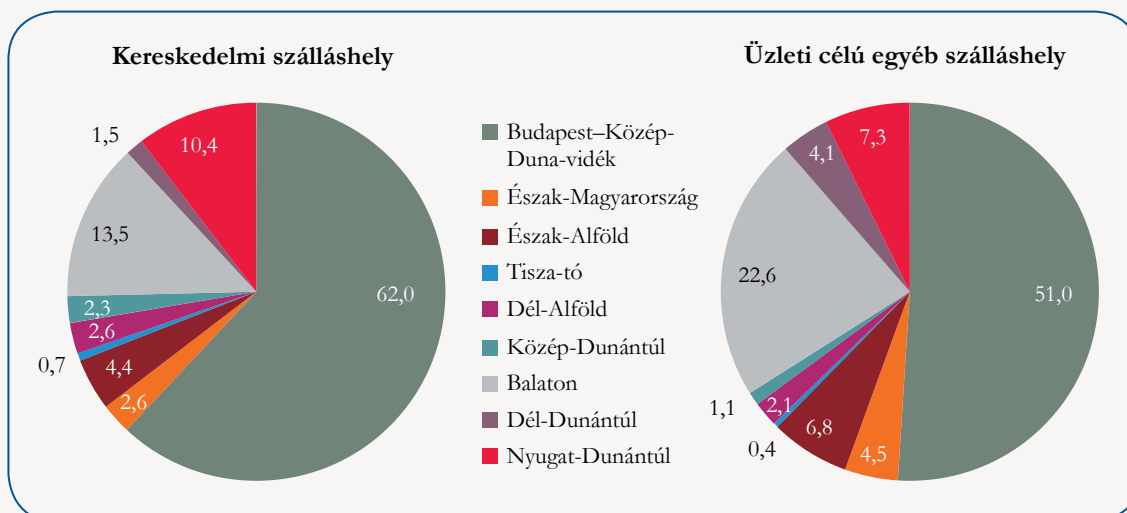
A Romániából érkezők – akik közül sokan csupán átutaznak hazánkon – az ország négy régiójában töltöttek el legalább egy éjszakát: a határ menti Dél-Alföldet 21, az Észak-Alföldet 20%-uk kereste fel, de hasonló (19-19%) arányban szálltak meg az ország két távolabbi – Budapest–Közép-Duna-vidék és Nyugat-Dunántúl – régiójában is. A látogatószám a Balatonnál és a fővárosban jelentősen emelkedett, összességében 73%-kal érkeztek többen az előző évhez mérten.

Ezzel szemben a németek közül ugyanannyian terveztek többnapos magyarországi utazást, mint egy évvel korábban. A látogatók egyharmada a Budapest–Közép-Duna-vidéki, további ugyancsak egyharmada a Nyugat-Dunántúl régiót jelölte meg utazása célterületeként. A korábban nagyon kedvelt Balatonhoz minden ötödik, a Dél-Dunántúlra minden tizedik utazott el. Jelentősen, 29%-kal nőtt a Szlovákiából idelátogatók száma is, 2015-ben az 1,8 millió többnapos utazás fele a Nyugat-Dunántúl, negyede az Észak-Magyarország régióba irányult. Az osztrákok nyolctizede a Nyugat-Dunántúlt választotta, minden tizedik pihent a Balatonnál, de a Dunától keletre csak kevesen jutottak el. Az Egyesült Királyságból és az Amerikai Egyesült Államokból jellemzően repülővel érkezők szinte kizárólag a fővárost jelölték meg látogatásuk helyszínéül.

A **kereskedelmi szálláshelyeket** az ezredforduló körüli években még a külhoni vendégek számának enyhe, míg az eltöltött vendégéjszakáiknak markáns többsége jellemezte, majd az évtized második felétől – az úgynevezett cafetériarendszer megjelenését követően – a belföldi turizmus erősödésével a hazai vendégforgalom került túlsúlyba. 2015-ben tovább csökkent a határon túlról érkezők aránya, a vendégek kevesebb mint fele, 47%-a volt **külföldi**, a vendégéjszakák forgalmából ennél némileg magasabb arányban, 50%-kal részesedtek. A külföldiek jelenléte egy-egy régió belül jelentősen eltérő. A legkiegyenlítettebb a Nyugat-Dunántúlon volt, a külhoni vendégek és vendégéjszakák aránya az országos átlaghoz nagyon hasonlóan alakult (46, illetve 47%). A Budapest–Közép-Duna-vidéken a külföldiek túlsúlya tovább erősödött, a forgalom nyolctizede kötődött hozzájuk, míg a többi régióban a határon túlról érkezők aránya mindössze 14–24% között mozgott. A rangsor alján Észak-Magyarország és Dél-Dunántúl található, 14, illetve 15%-os külföldi részesedéssel.

3. ábra

A külföldi vendég-éjszakák számának megoszlása a kereskedelmi és az üzleti célú egyéb szálláshelyeken, 2015, %

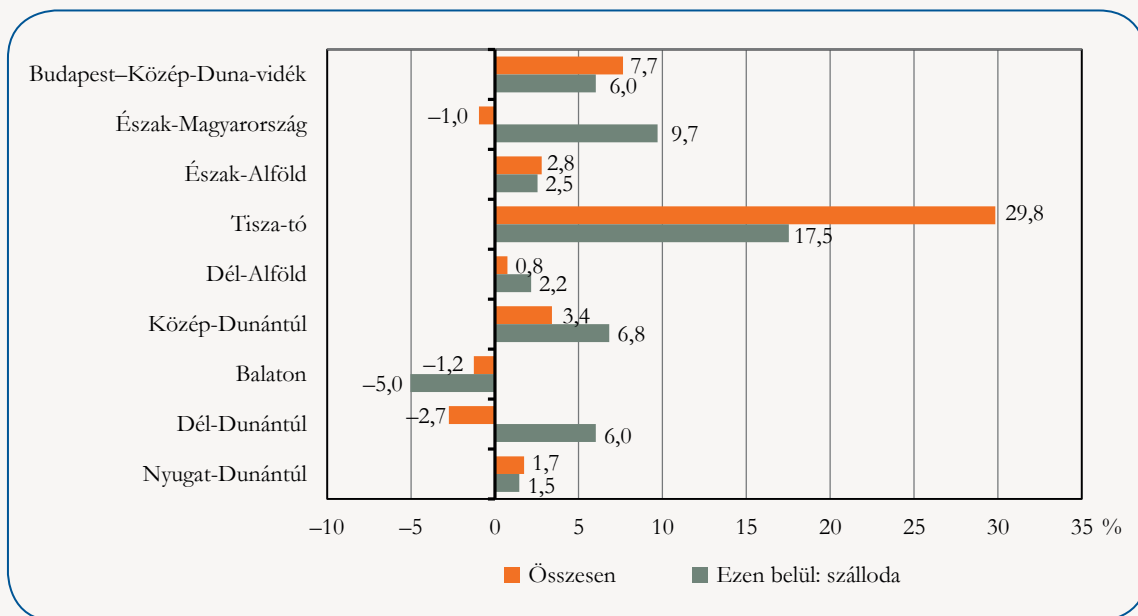

A szálláshelyek 2015-ben 4,9 millió külföldi vendéget fogadtak, 69%-uk a Budapest–Közép-Duna-vidéket, közel 10%-uk a Nyugat-Dunántúlt, 7,5%-uk a Balatont választotta, a fennmaradó 13% a további 6 régióba látogatott el. A központi régiót – elsősorban a főváros növekvő népszerűségének köszönhetően – évről évre a turisták egyre nagyobb hányada keresi fel, a balatoni vendégek aránya ugyanakkor folyamatosan csökken.

A külföldi vendégek száma az előző évhez képest országosan 6,7, az általuk eltöltött vendégéjszakáké 4,9%-kal emelkedett. Az ország valamennyi turisztikai régiójában nőtt a külföldi látogatottság. A legnagyobb mértékben a legkisebb, a Tisza-tó régióban emelkedett a szálláshelyek forgalma (12%-kal), míg legkevesbé a Dél-Dunántúlon (1,4%-kal). A Balatonnál az utóbbi 8 év legmagasabb külföldi vendég-számát regisztrálták, miközben a nyaralások egyre rövidültek: a vendégek száma 3,7%-kal emelkedett, a vendégéjszakáké 1,2%-kal csökkent.

4. ábra

Külföldi vendég-éjszakák számának változása a kereskedelmi szálláshelyeken 2014-hez képest

2015-ben némileg rövidült a szálláshelyeken eltöltött átlagos tartózkodási idő, miután a vendégéjszakák számának növekedése – a Tisza-tavi és a Közép-Dunántúl régió kivételével – mindenhol elmaradt a vendégek számának változásától. Ennek legfőbb oka, hogy az egy-, esetleg kéthetes turnusokra lefoglalt nyaralások helyett egyre népszerűbbek a sok esetben költségkímélőbb, munkahelyi szabadságot sem igénylő rövidebb, ún. hosszú hétvége típusú utazások. A külföldiek egy-egy látogatás alkalmával jellemzően tovább időztek, mint a belföldi vendégek, és átlagosan 2,6 éjszakára maradtak. A turisztikai régiók sorából kiemelkedik a Balaton, ahol az eltöltött éjszakák egy vendégre vetített időtartama (4,7 éjszaka) továbbra is a legmagasabb volt.

A külföldi vendégek 80%-a valamelyik európai országból látogatott el Magyarországra. A legnagyobb arányban Németországból (11%), az Egyesült Királyságból és Ausztriából (7,1, illetve 6,0%) érkeztek, de a vendégforgalomból 5%-ot meghaladóan részesedtek az olaszok és a románok is. Az uniós kívüli országok közül az Amerikai Egyesült Államokból jöttek még jelentős számban, az előző évinél nagyobb (5,5%) arányban. A külföldi vendégek országokénti összetétele a Budapestet is magába foglaló központi régióban volt a legszínesebb, ami együtt járt a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér utasforgalmának közel 12%-os növekedésével is.

Mind a vendégek, mind a vendégéjszakák száma alapján a kilenc régióból 4 – a Közép- és Dél-Dunántúl, a Dél-Alföld és a Balaton – esetében a **legfontosabb küldő országnak** továbbra is Németország számított. Nyugat-Dunántúlra a németeket megelőzve a szomszédos Ausztriából érkeztek a legtöbben,

ugyanakkor a leghosszabban a csehországi vendégek időztek. A Budapest–Közép-Duna-vidék régióban a korábbi években szintén a német vendégek voltak többségben, 2014-től kezdődően már az Egyesült Királyságból érkeztek a legnagyobb számban, és a vendégéjszakákból is ők foglalták le a legtöbbet. Az ország keleti régiói közül Észak-Magyarországon és a Tisza-tónál mind a vendégek, mind a foglalások száma alapján Lengyelország állt az első helyen, míg az Észak-Alföldre – a határ közelsége miatt – a szomszédos Romániából látogattak el a legtöbben, de ők kevesebb időt töltöttek el a régióban, mint a lengyelek.

1. tábla

A külföldi vendég-éjszakák számának megoszlása a legfontosabb küldő országok szerint, 2015

Megnevezés	Buda- pest– Közép- Duna- vidék	Észak- Magyar- ország	Észak- Alföld	Tisza- tó	Dél- Alföld	Közép- Dunán- túl	Balaton	Dél- Dunán- túl	Nyugat- Dunán- túl	Ország össze- sen
Európa összesen	74,0	91,1	95,1	97,5	95,3	92,0	97,0	90,9	97,3	82,3
Ebből:										
Németország	8,0	11,1	17,4	21,5	25,1	27,5	36,2	26,7	23,3	15,1
Egyesült Királyság	10,3	2,3	1,5	1,2	2,4	2,6	0,8	1,9	0,7	6,9
Ausztria	2,4	2,5	1,8	5,0	4,5	8,5	11,5	6,9	23,8	6,1
Csehország	1,7	9,2	2,8	7,2	2,7	4,0	6,9	13,0	25,0	5,3
Olaszország	7,4	1,7	1,7	1,1	3,3	4,1	1,0	3,6	1,5	5,3
Lengyelország	2,8	25,2	22,8	29,8	4,4	3,7	5,5	2,5	2,5	4,8
Oroszország	3,9	3,2	2,9	1,3	1,1	0,7	10,9	3,0	1,7	4,4
Románia	2,3	4,9	18,3	5,9	17,9	4,0	0,8	2,8	4,4	3,6
Hollandia	2,7	2,3	2,0	2,1	3,6	13,2	5,9	4,1	1,1	3,2
Franciaország	4,3	1,8	1,4	1,2	2,0	3,3	1,0	2,8	0,8	3,2
Szlovákia	1,3	13,2	10,4	8,3	2,9	5,0	3,7	2,5	4,7	2,9
Szomszédos országok együtt	9,3	25,5	36,9	25,9	37,2	19,7	18,1	19,3	35,6	16,1
Európán kívüli országok	26,0	8,9	4,9	2,5	4,7	8,0	3,0	9,1	2,7	17,7
Ebből:										
Amerikai Egyesült Államok	7,6	1,6	1,2	0,8	1,6	2,1	0,5	1,4	0,7	5,1
Külföld összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A külföldi vendégek 87%-a valamely **szálloda** szolgáltatását vette igénybe. A hotelekben megszállók aránya a legtöbb férőhellyel rendelkező Budapest–Közép-Duna-vidéken ennél is magasabb, 93% volt. A régiók közül még jelentős szállodai férőhely-kapacitással rendelkező Nyugat-Dunántúlon 82, a Balatonnál 67% volt ez az arány. A külföldiek a magyaroknál sokkal gyakrabban választották a magasabb szintű szolgáltatást nyújtó szálláshelyeket, a forgalom 45%-a a legmagasabb osztályba sorolt öt- és négycsillagos házakban realizálódott. Egyedül csak a Tisza-tavi szállodák fogadtak az előző évinél kevesebb vendéget, az ország többi idegenforgalmi régiójában 2,6 és 9,6% között szóródott a látogatottság növekedése.

A **szállástípusok** szerinti népszerűségi sorban a szállodákat – a korábbi évektől eltérően – a kempingek, a közösségi szálláshelyek, a panziók és végül az üdülőházak követték. Az utazási szokások átalakulását jelzi, hogy 2012 óta jelentősen megnőtt a közösségi szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma. A szállodákhoz hasonlóan a közösségi szálláshelyek forgalma is a központi régióba koncentrálódik, ahol – elsősorban a fővárosban, azon belül is a belső kerületekben üzemelő hoszteleknek köszönhetően – a külföldi vendégek száma 42, a vendégéjszakáké 40%-kal gyarapodott egy év alatt.

A turizmus kisebbik, de egyre növekvő szeletét az **üzleti célú egyéb** (korábban magán-) **szálláshelyek**¹ adják. Az egyéb szálláshelyek forgalma jelentősen bővült az előző évhez képest, a hazai szállásadók 2015-ben 31%-kal több, 618 ezer külföldi vendéget fogadtak, 26%-kal több, összesen 2,2 millió vendégéjszakára.

Különösen a Budapest–Közép-Duna-vidék régió látogatottsága nőtt meg, a vendégéjszakák száma közel kétszeresére emelkedett. A megváltozott igényekhez igazodva egyre többen adják ki saját ingatlanjukat turisztikai céllal. Az olcsóbb szállást kereső külföldiek körében különösen a főváros iránt élénkült meg az érdeklődés, egy év alatt a vendégek száma 61, a vendégéjszakáké 49%-kal emelkedett.

A határon túlról érkezők közül minden másodikat a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban, minden hatodikot a Balatonnál regisztrálták.

A külföldiek körében az üzleti célú egyéb szálláshelyek a kereskedelmiekhez viszonyítva sokkal kisebb jelentőséggel bírnak. Az egyéb szálláshelyek vendégeinek átlagosan 37%-a érkezett a határon túlról, arányuk a régiók között tág határok között szóródott, a Tisza-tónál mindössze 8,5, a Budapest–Közép-Duna-vidéken 79%-ot tett ki.

Az egyéb szállásadáson belül a **falusi szállásadás** adta lehetőségeket a külföldi vendégek elenyésző hányada, 2,7%-a vette igénybe. 2015-ben a falusias környezetet választók száma 43%-kal emelkedett. A legnagyobb népszerűségnek az Észak-Magyarország és a Közép-Dunántúl régiók örvendtek, utóbbiban a vendégek és a vendégéjszakák száma több mint kétszeresére emelkedett egy év alatt.

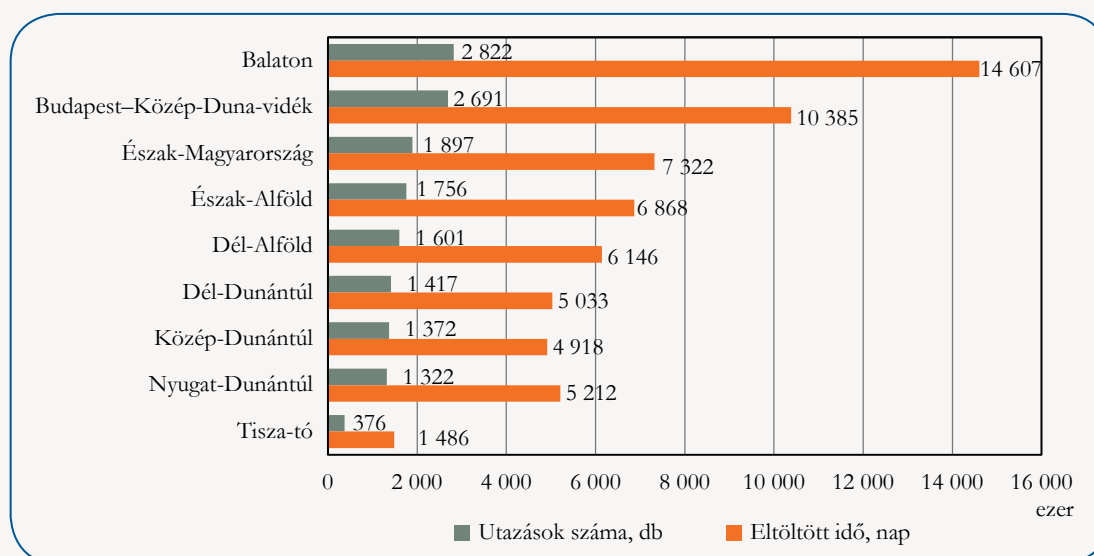
A szálláshelyek harmadik típusa a **nem üzleti céllal üzemeltetett közösségi szálláshelyek, ahol** 2015-ben, többnyire a nyári hónapokban, 24 ezer külföldi vendéget fogadtak. A határon túlról érkezők összesen 83 ezer vendégéjszakát tölthettek el jellemzően diákokthonokban vagy kollégiumokban, illetve gyermek- és ifjúsági táborokban. A legtöbb vendégéjszakát a Budapest–Közép-Duna-vidék, az Észak-Alföld és a Balaton régióban regisztrálták.

3. 1. 2. A belföldi utazások jellemzői

A belföldi turizmus az idegenforgalom fenntartható fejlődésének meghatározó eleme, lényegi szerepet játszik az ágazat stabilitásában, mivel a beutazó turizmushoz képest mind területileg, mind szezonálisan kevésbé koncentrált. A magyar lakosság 2015-ben 15,3 millió alkalommal vett részt **többnapos belföldi utazáson**, amelyen összesen 62,0 millió napot töltött el. A belföldi utazások során a rövidebb időtartamú, 1–3 éjszakai utak domináltak, arányuk a Dél-Dunántúlon volt a legmagasabb (84%) és a Balatonnál a legalacsonyabb (53%).

5. ábra

A többnapos belföldi utazások száma és az utak során eltöltött idő célrégió szerint, 2015

¹ Az üzleti célú egyéb szálláshelyekről részletesebben a kiadvány 2. fejezetében írunk.

A többnapos utazáson részt vevők száma a 2013. évi mélypontot követően az utóbbi két évben folyamatosan emelkedett, legutóbb 2,7%-kal. Régióként azonban nagyok a különbségek: nőtt az érdeklődés a Tisza-tó iránt, látogatottsága jóval az országos átlag felett, 18%-kal bővült. A Nyugat-Dunántúlon 9,2, a Dél-Alföldön 8,6, az Észak-Alföldön 8,1%-kal többen fordultak meg, legnagyobb tavunkhoz ugyanannyian látogattak el, míg a Közép- és Dél-Dunántúlt 9,2, illetve 6,1%-kal kevesebben keresték fel, mint egy évvel korábban.

A belföldi utazásokban két térség – a Balaton és a Budapest–Közép-Duna-vidék – játszik kiemelkedő szerepet. A hazai turizmus elsődleges célterülete továbbra is a Balaton, amelyet elsősorban szórakozás, pihenés céljából kerestek fel a turisták, és ahová a belföldi utazások 18, az utazásra fordított idő 24%-a irányult. Ezt követte a Budapest–Közép-Duna-vidék ugyancsak 18, illetve 17%-os részesedéssel. A régióba tett látogatások felére rokonok, ismerősök meglátogatása miatt került sor. 2010-hez képest a központi régióba 1 millióval kevesebb turista érkezett, miközben a Balatonhoz közel ugyanannyian látogattak el, mint öt évvel korábban. Az utazások során eltöltött idő is rövidült. A Budapest–Közép-Duna-vidéken 2,8, a Balatonnál 1,6 millió éjszakával töltöttek kevesebb időt, mint 2010-ben.

A régiók többségében – a Közép- és Dél-Dunántúl kivételével – nőtt az ún. hétvégi típusú, 1–3 éjszaka utazásokon részt vevők száma. Az ennél hosszabb üdüleket választóké az Észak-Magyarországi és a dunántúli régiókban csökkent, a többinél jelentősen emelkedett.

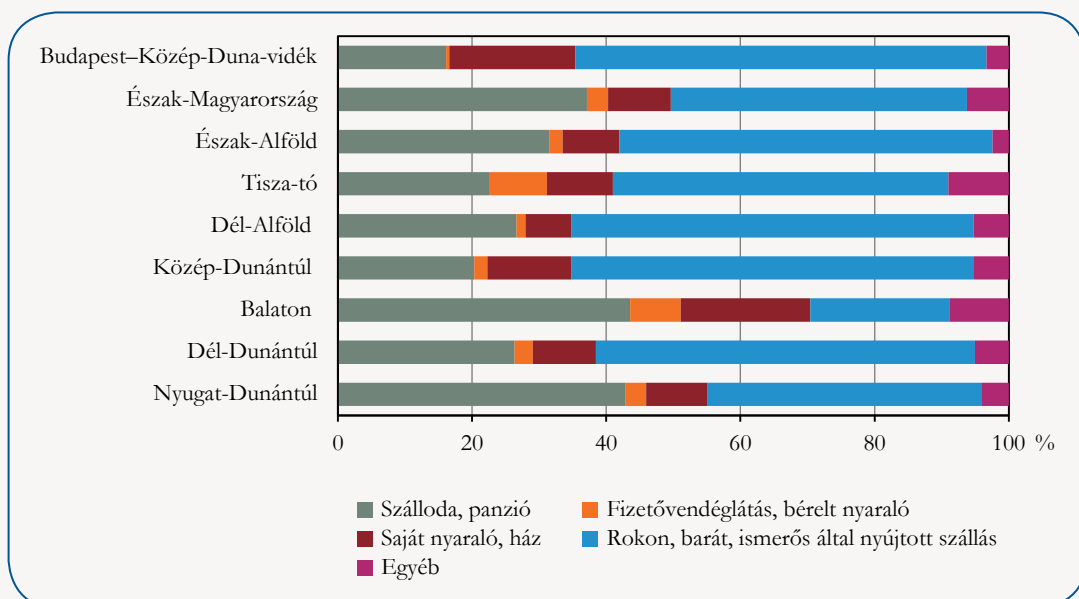
A többnapos belföldi turisztikai utazások elsődleges mozgatója a rekreációs szándék. A két legjelentősebb motiváció a rokonok, barátok meglátogatása, valamint az üdülés, amelynek fogalmába beleértjük még a szórakozást, pihenést, sportolást, városnézést és természetjárást is. E kettő együttesen az utazások 88%-ánál szerepelt fő célként. Motivációs cél alapján a Balaton nagyon eltér a többi turisztikai régiótól: az ideérkező turisták elsődleges célja az üdülés (77%), míg a rokon- és barátlátogatások (11%), valamint az egészségturizmus (4,9%) nagyságrendileg kisebb szerepet játszanak. Öt régióban – az Észak- és a Dél-Alföldben, a Közép- és a Dél-Dunántúlon – a családi, baráti kapcsolatok ápolása fontosabb, mint az üdülés, pihenés.

A munka jellegű hivatalos és üzleti utazásoknak a Budapest–Közép-Duna-vidéken és a Nyugat-Dunántúlon van a legnagyobb jelentősége.

A nagyobb fürdővárosok – Hajdúszoboszló, Hévíz, Zalakaros – vonzerejének köszönhetően az egészségmegőrzés elsődleges színterei a Balaton és az Észak-Alföld régió, de Észak-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon is érdemi súllyal van jelen. A kulturális és sportrendezvények, a konferenciák, üzleti utak a fővárost is magába foglaló központi régióba összpontosulnak. Az iskolai tanulmányutak célterülete szintén Budapest és térsége, a különböző táboroké pedig a Balaton.

6. ábra

A többnapos belföldi utazások során eltöltött idő megoszlása szállástípusok szerint, 2015

A rövid és a hosszú utazások motivációi, célterületei meglehetősen különböznek egymástól. Az 1–3 napos, hétvége típusú utazások legfőbb célja a rokonok, barátok felkeresése. Az ilyen utak döntően a saját régióba irányulnak. A hosszabb, 4 vagy annál több éjszakás utazások a pihenést, rekreációt szolgálják. Elsődleges célterületük a Balaton, valamennyi régióból ideirányul a legtöbb turistaút.

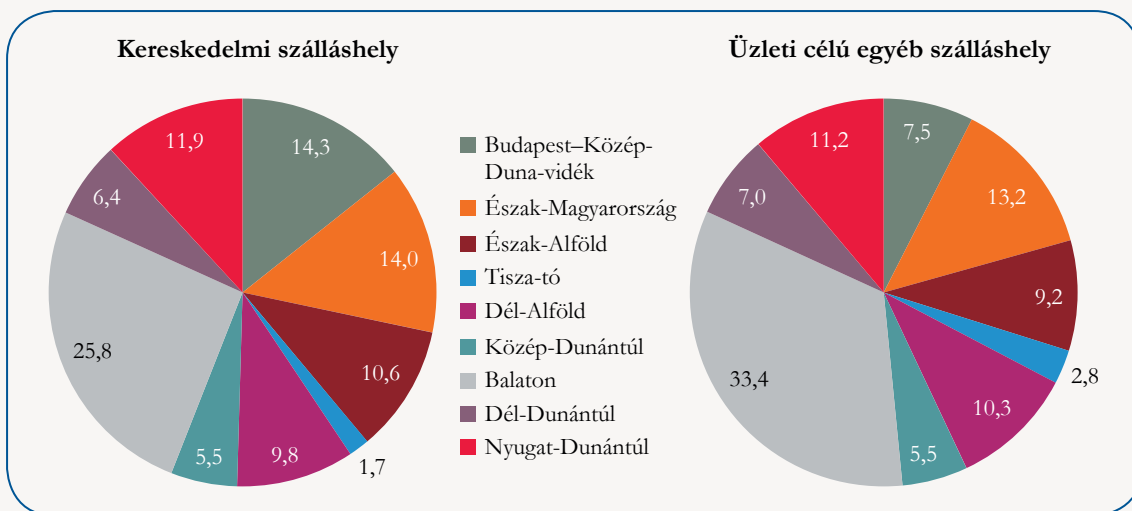
Különbség van a régiók között az utazók gazdasági aktivitása és életkora alapján is. A nyugdíjasok nagyobb arányban (35%) vannak jelen a fővárosban és térségében, mint bármely más régióban. Ezzel összefügg, hogy a 65 éven felüliek aránya is itt a legmagasabb (23%). A fiatalabb korosztály, a tanulók és a 15 éven aluliak aránya a Tisza-tóhoz érkezők körében volt a legnagyobb (14, illetve 24%).

2015-ben folytatódott az elmúlt évek kedvező tendenciája, és a belföldivendég-forgalom tovább erősödött. A **kereskedelmi szálláshelyek** vendégeinek és vendégéjszakáinak egyre növekvő hányada (53, illetve 50%) köthető a magyar turistákhoz. A hazai vendégkör aránya térségenként jelentősen eltér: az Észak-Magyarország és a Dél-Dunántúl régióban a legmagasabb, ahol meghaladja a teljes forgalom nyolctizedét, ezzel szemben legkisebb súllyal a Budapest–Közép-Duna-vidéken van jelen, itt csak minden ötödik szállóvendég érkezett belföldről.

A kereskedelmi szálláshelyeket 5,5 millió hazai vendég vette igénybe, a szállásfoglalások száma megközelítette a 12,9 millió éjszakát. A belföldivendég-forgalom területileg kevésbé koncentrált, a külföldinél jóval egyenletesebben oszlott meg az ország különböző térségei között. A vendégek 22%-a a Balatonnál, 18%-a a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban, 15%-uk Észak-Magyarországon szállt meg. A vendégek egy-egy tizede érkezett a Nyugat-Dunántúl, a Dél-Alföld és az Észak-Alföld régióba, míg a belföldi vendégek fennmaradó közel 15%-a további három régió közül választott.

7. ábra

A belföldivendég-éjszakák számának megoszlása a kereskedelmi és az üzleti célú egyéb szálláshelyeken, 2015, %

A forgalom szempontjából a belföldi turizmus az előzőhöz hasonlóan sikeres évet zárt. 2015-ben a növekedés üteme ugyan lassult, de mind a vendégek, mind a vendégéjszakák száma tovább gyarapodott, előbbi 9,0, utóbbi 7,0%-kal. A mutatók nem csak országosan, de valamennyi régióban kedvezően alakultak, a vendégek száma 4,2–15, a vendégéjszakáké 4,1–11%-kal nőtt, ahol az alsó értéket mindkét esetben a Közép-Dunántúl, a felsőt a vendégek esetében a Dél-Alföld, a vendégéjszakák tekintetében a Dél-Dunántúl jelentette.

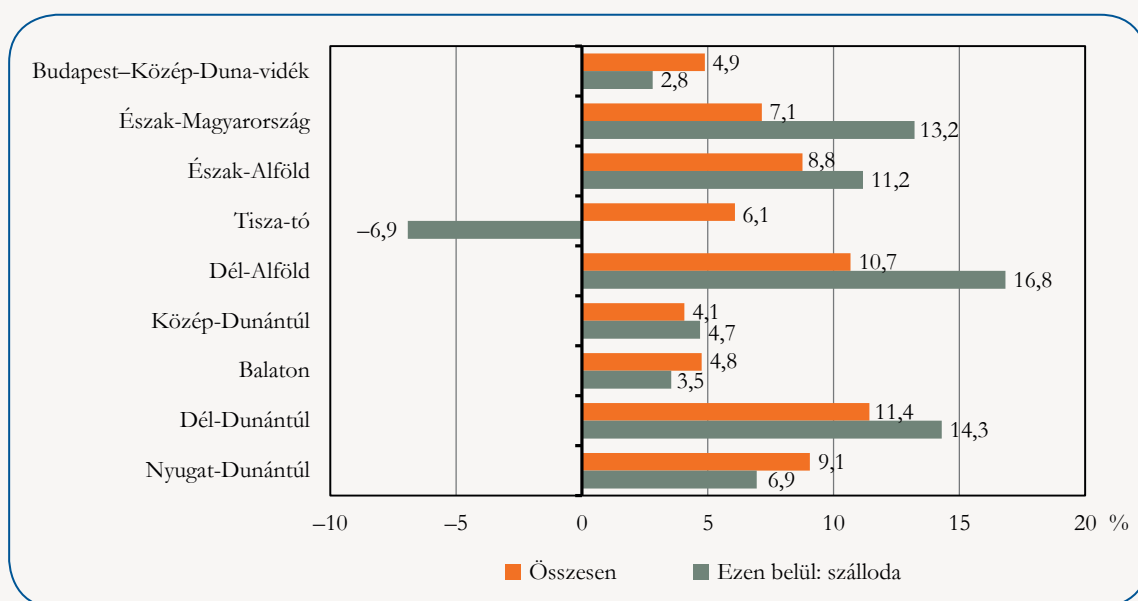
Miután a kereskedelmi szálláshelyek vendégeinek száma országosan 2 százalékponttal erőteljesebben nőtt, mint a vendégéjszakáké, az átlagos tartózkodási idő (2,4 éjszaka), ha kevéssel is, de tovább csökkent. A régiók közül mindössze a Tisza-taviban és a Dél-Dunántúlon sikerült az előző évinél hosszabb időre marasztalni a vendégeket. A belföldi vendégek a legtöbbször a Balatonnál időztek, de egy-egy utazás átlagos időtartama így sem érte el a 4 nap és 3 éjszakát, ami 2 éjszakával kevesebb, mint amennyit a külföldiek töltöttek a „magyar tengernél”.

A belföldi vendégek körében is jól kirajzolódik az összefüggés az egyes szállástípusok kedveltségének alakulása, valamint a fogyasztói szokások változása között. Egyrészt nőtt az igény a szállodák, azon belül is a magasabb színvonalú szolgáltatást nyújtó többcsillagos házak iránt, másrészt főként a fiatalok körében keresettek az olcsóbb közösségi szálláshelyek, hosztelek.

2015-ben a hazai vendégkör héttizede szállodában szállt meg, amit a népszerűségi sorban a panziók, a közösségi szálláshelyek, az üdülőházak és a kempingek követtek. Az egyes régiók között azonban elhelyezkedésüknek, adottságaiknak megfelelően jelentős különbségek vannak. Két régióban tér el különösen a szállástípusok megoszlása az országostól: a Budapest–Közép-Duna-vidékben és a Tisza-tónál. Előbbiben magasan kiemelkedett a szállodák népszerűsége, a központi régió vendégeinek 79%-a választott a hotelek kínálatából. Ezzel szemben a szállodai vendégek részaránya – a férőhely-kapacitással szoros összefüggésben – a Tisza-tónál volt a legalacsonyabb (39%), ugyanakkor a kempingeket, üdülőházakat és közösségi szálláshelyeket az ideérkezők vették igénybe a legnagyobb (sorrendben 19, 18 és 13%-os) arányban. A Nyugat-Dunántúlon a panziók aránya volt nagyon magas, a Balatonnál épp ezt a szállástípust választották a legkevesebben.

8. ábra

Belföldivendég-éjszakák számának változása a kereskedelmi szálláshelyeken 2014-hez képest

A szállodák a Tisza-tó kivételével valamennyi régióban több hazai vendéget fogadtak, mint az előző évben. A forgalom átlagosan tizedével, a Dél-Alföldön ennek közel kétszeresével nőtt. A panziók vendégeinek száma a legkisebb és a legnagyobb forgalmú régiókban gyarapodott a legjobban: a Tisza-tónál 40, a Nyugat-Dunántúlon 20%-kal. Az üdülőházak szerényebb forgalmat bonyolítottak, több régióban is esett a népszerűségük, a Balatonnál azonban, amely a legtöbb üdülőházzal rendelkezik, 10%-kal több vendéget fogadtak. A közösségi szálláshelyek között a fővárosnak köszönhetően egyre nő a súlya a központi régióknak, ahol az ifjúsági és turistaszállások forgalma az országosnál négyszer jobban, 28%-kal nőtt. A Nyugat-Dunántúlon 37, a Balatonnál 21, a Dél-Dunántúlon 20%-kal többen kempingeztek 2015-ben, mint egy évvel korábban. A forgalom növekedéséhez az is hozzájárult, hogy az utóbbi években egyre népszerűbbek a jelentős tömeget megmozgató, többnapos, országos jelentőségű kulturális vagy zenei rendezvények, fesztiválok.

Az **üzleti célú egyéb szálláshelyek** népszerűsége nemcsak a külföldiek körében nőtt, de a hazai vendégek is egyre szívesebben választják a vendéglátás e formáját. A magánszállások 2015-ben több mint 1 millió belföldi vendéget fogadtak, a vendégéjszakák száma átlépte a 3 milliót, előbbi 17, utóbbi 16%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. A vendégforgalom valamennyi régióban bővült, a vendégek száma térségenként eltérő mértékben, 8–41%-kal, a vendégéjszakáké 8–34%-kal gyarapodott.

Az egyéb szálláshelyek vendégforgalmára a belföldi vendégek túlsúlya jellemző. Átlagosan a vendégek 63%-a érkezett az országhatáron belülről, és ők adták a vendégforgalom 59%-át. A régiók közül egyedül a főváros térségében volt döntő a beutazó turizmus súlya, ezért itt a vendégek és vendégéjszakák csak mintegy ötöde volt belföldi. A többi régióban a hazai vendégkör aránya meghaladta az országos átlagot.

A legtöbb hazai vendéget a Balatonnál fogadták (27%), ahogy a legtöbb belföldi vendégéjszakát is itt foglalták le (33%). Népszerű volt még az Észak-Magyarország régió is, ahova a belföldi vendégek 16%-a érkezett, és a belföldi éjszakák 13%-át itt regisztrálták.

A belföldi vendégek némileg hosszabban időztek az egyéb szálláshelyeken, mint a kereskedelmi szállásokon, de a külföldiekhez képest itt is rövidebb ideig maradtak. Átlagosan 3 éjszakára foglaltak szállást, de még a Balatonnál sem érte el egy-egy utazás hossza az 5 nap és 4 éjszakát.

A magán szállások vendégeinek alig több mint tizede (13%-a) választotta a falusi szálláshelyeket. A vidékies környezetet kedvelők közül legtöbben, a vendégek 34%-a Észak-Magyarországot kereste fel, további 14-14%-uk Nyugat- vagy Közép-Dunántúlon pihent.

Országosan a vendégek száma 13, a vendégéjszakáké 7,9%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A vendégforgalom egy régió kivételével valamennyiben emelkedett: a Nyugat-Dunántúltra ötödével kevesebben érkeztek, és harmadával kevesebb vendégéjszakát regisztráltak.

A kereskedelmi és egyéb szálláshelyeken együttvéve a legtöbb vendégéjszakát Budapest mellett továbbra is a kiemelt üdülőkörzetekben (különösen a Balaton, a Mátra–Bükk és a Sopron–Kőszeg–Hegyalja), a gyógyfürdők térségében (főként Hajdúszoboszló, Zalakaros, Gyula, Hévíz, Sárvár, Bük) és a nagyobb vidéki városokban (Sopron, Eger, Debrecen, Miskolc, Szeged) regisztrálták.

A **nem üzleti céllal üzemeltetett szálláshelyeket** elsősorban a hazai vendégek vették igénybe, a vendégforgalom 95%-a hozzájuk volt köthető. A szálláshelyek 2015-ben az előző évinél több, mintegy 487 ezer belföldi vendéget fogadtak, a vendégéjszakák száma megközelítette az 1,6 milliót.

A vendégek 36, az eltöltött éjszakák 43%-át a Balatonnál jegyezték, ott, ahol az üdülők, valamint a gyermek- és ifjúsági táborok többsége is található.

3. 2. Kapacitás és teljesítmény a szálláshelyeken és a vendéglátásban

Magyarországon 2015. július végén 3321 kereskedelmi és 37 ezer üzleti célú egyéb szálláshely működött, emellett több mint 1000 egység rendelkezett nem üzleti célú szálláshely-engedéllyel. A hazai szállásadás befogadóképességét továbbra is döntően a kereskedelmi szálláshelyek kínálata határozta meg, az összesen 670 ezer férőhely 57%-a volt kereskedelmi jellegű. Mindhárom működési forma esetében a legtöbb férőhellyel a Balaton várta a vendégeket.

3. 2. 1. Az idegenforgalmi régiók kapacitása és teljesítménye

A kereskedelmi szálláshelyek **működő egységeinek száma** az egy évvel korábban regisztrált adatokhoz képest 4,2%-kal emelkedett. A legszélesebb kínálattal a Balaton régió rendelkezett, ahol az 547 szálláshely kilenc-tizedét a parthoz közeli településeken találjuk. Közel ugyanennyi szálláshely található a Budapest–Közép-Duna-vidéken is, ott a szálláshelyek száma egy év alatt 7,8%-kal gyarapodott. Az 542 kereskedelmi egységből 312 a fővárosban várta a turistákat.

A kereskedelmi szálláshelyek országos választékában a szállodatípusú szálláshelyek domináltak: a működő egységek egy-egy harmadát a hotelek, illetve a panziók képviselték, a fennmaradó részen a közösségi szálláshelyek, az üdülőtáborok és a kempingek osztoztak. Az egyes idegenforgalmi régiók **szállástípus**-összetétele adottságaiknak és turisztikai attrakcióiknak megfelelően számottevően eltér az átlagtól. A Budapest–Közép-Duna-vidék régió kínálatán belül kiugróan magas, 48% volt a szállodák aránya, további 30%-ot a panziók tettek ki. A Balatonnál ugyancsak szállodából működött a legtöbb, itt a hotelek 35, a panziók 25%-ot képviseltek. A régiók közül egyedül a Tisza-tavira jellemző, hogy szálláshelykínálatában nem a szálloda típusú szálláshelyek voltak túlsúlyban. A legkésőbb létrehozott és egyben legkisebb turisztikai régióban az olcsóbb szálláshelyek (üdülőtáborok, közösségi szálláshelyek, kempingek) tették ki

a kínálat hattizedét. A fennmaradó hat régióban szintén a szálloda típusú egységek képviselik a legnagyobb arányt, de ezekben a térségekben a hotelekkel szemben – hasonlóan az országos átlaghoz – több panzió üzemel.

A gazdasági válság kissé lelassította az utóbbi évek idegenforgalmi beruházásait, ennek ellenére 2008 óta a **szállodák** száma ötödével emelkedett. A szállodaépítések legnagyobb nyertese a Budapest–Közép-Duna-vidék régió volt, ahol 40%-kal nőtt a kínálat, a Dél-Alföldön 31, Észak-Magyarországon 30%-kal több hotel üzemelt. Az újonnan épült szállodák többsége felsőbb kategóriájú, leginkább négycsillagos besorolású, ezzel párhuzamosan az egy-, illetve a kétszillagos létesítmények száma visszaszorult.

2015-ben az ország 1064 szállodájának négytizede a Budapest–Közép-Duna-vidék és a Balaton régióban kínálta szolgáltatásait: előbbiben 258 hotel üzemelt, ebből 195 a főváros területén működött, utóbbiban, a Balaton körül további 190 szálloda helyezkedett el.

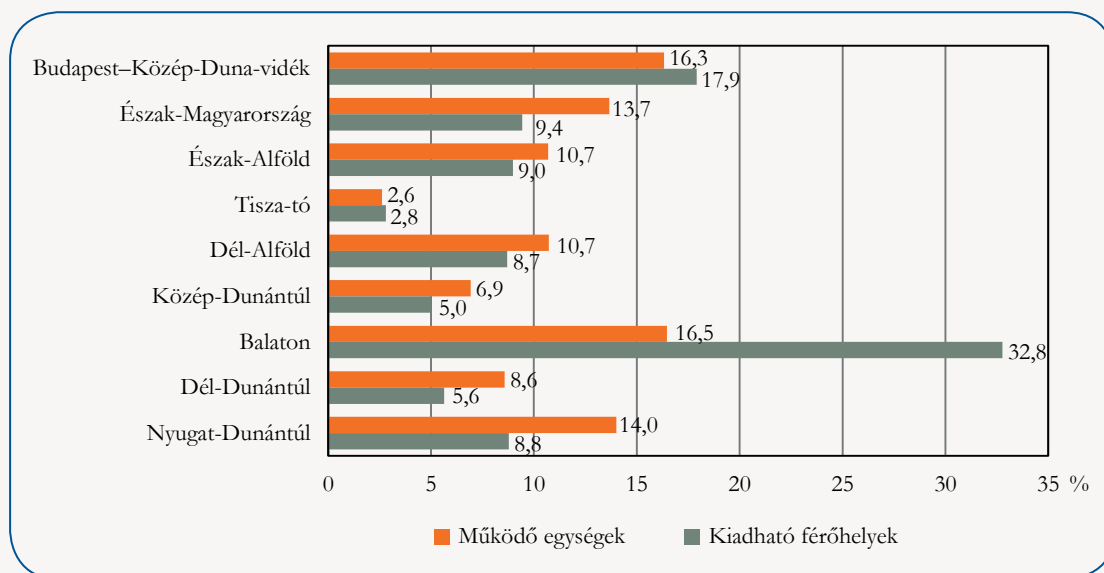
A minősítésen átesett szállodák² közül 10 nyerte el a legmagasabb, ötszillagos besorolást, ebből 5-öt találunk a fővárosban, ugyanakkor a Dél-Alföldön, a Közép-Dunántúlon és a Tisza-tavi régióban egyet sem. Három- és négyszillagos szállodával viszont valamennyi régió rendelkezett. A négyszillagos kategória előírásainak 2015. július 31-ig 211 hotel felelt meg, minden harmadik a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban, minden negyedik a fővárosban működött. Háromszillagos minősítést eddig 167 szálloda kapott. Kategóriabesorolás nélkül 667 hotel üzemelt, arányuk – a Tisza-tó kivételével, ahol a szállodai beruházások csak az utóbbi években lendültek fel – minden régióban magas volt, 16–25% közötti.

Az eltelt egy év alatt az ötszillagos szállodák száma nem változott, a négyszillagos házaké 11, a háromszillagosoké 5,7%-kal bővült.

A panziók eloszlása az előbbinél kiegyenlítettebb képet mutat. Az 1121-ből a legtöbb panzió, pontosan 200 a Nyugat-Dunántúlon üzemelt, de a Tisza-tó kivételével a többi régióban is jelentős számút találunk. Az egyéb szállástípusok közül – még a szállodákat is megelőzve – az üdülőházak mutatták a legnagyobb területi koncentrációt, 28%-uk a Balatonnál működött, de kempingekből is ugyancsak ebben a régióban találjuk a legtöbbet.

9. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek egységeinek és férőhelyeinek turisztikai régiók szerinti megoszlása, 2015

2015-ben az ország kereskedelmi szálláshelyein összesen 374 ezer **kiadható férőhely** várta a vendégeket. Míg a működő egységek esetében a szállodák és a panziók kétharmados többsége volt jellemző, addig a férőhelyek 39%-át szállodák, 32%-át kempingek adták. A kapacitás régiók közti megoszlása egyik évről

² A 2009. október 20-án hatályba lépett 239/2009. (X.20) számú kormányrendelet alapján 2012-ben megszűnt a szálláshelyek eddig érvényes osztályba sorolása. Az önbesoroláson alapuló kategorizálás helyébe az ún. védjegyrendszer lépett. 2013. január 1-jétől a KSH a publikációiban csak a védjegyrendszer szerinti, szállodai minősítési rendszernek megfelelően közöl osztályba sorolás szerinti adatokat (csillag szerinti bontás).

a másikkra csak kis elmozdulást mutat, a kiadható férőhelyek egyharmada ezért továbbra is a Balaton, 18%-a a fővárost magában foglaló Közép-Duna-vidék régióban található.

A szállodai férőhelyek több mint felét két régióban, a Budapest–Közép-Duna-vidékiben és a balatoniban találjuk. Az előző évhez hasonlóan a legmagasabb szolgáltatást nyújtó ötszillagos házak férőhelyeinek 68%-a a fővárosban működött, míg ugyanitt a négycsillagosok aránya 33-ról 42%-ra emelkedett.

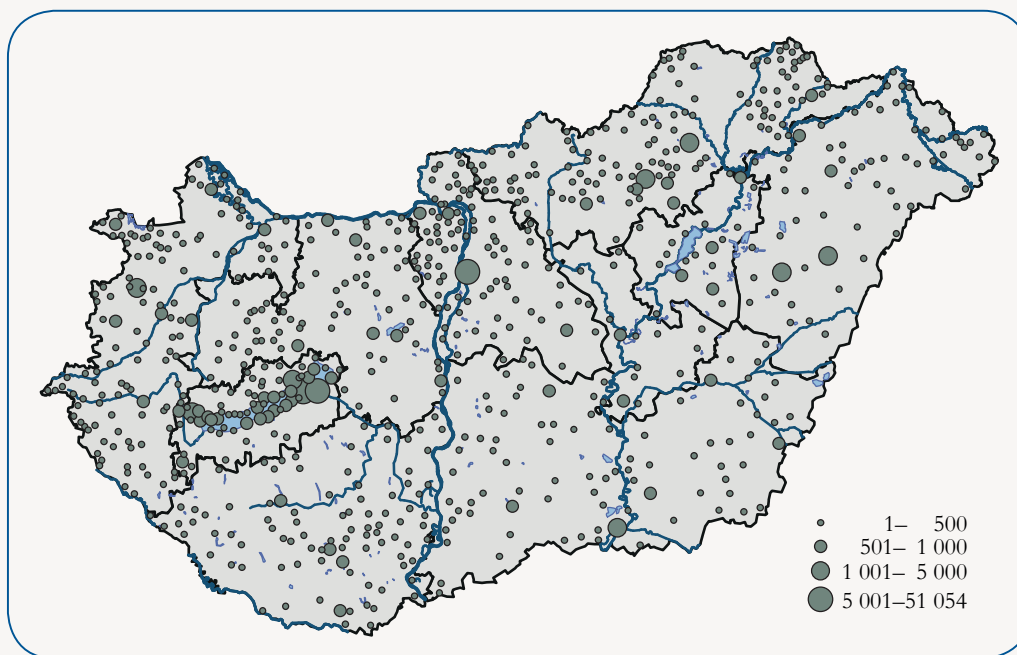
A legnagyobb területi koncentrációt a kempingek mutatták, férőhelyeik 55%-a a balatoni régióban üzemelt, szintén itt összpontosult az üdülőházak kapacitásának 35%-a, míg a legtöbb közösségi szállásférőhelyet a Balatont megelőzve Észak-Magyarországon és a Budapest–Közép-Duna-vidéken működtették.

A férőhelyek száma 2014-hez képest – az egy évvel korábbinál kevésbé – mindössze 0,8%-kal bővült. A kilencből 3 régióban, Észak-Magyarországon, az Észak-Alföldön és a Közép-Dunántúlon csökkent, a Balaton környékén változatlan maradt, de a többi régióban is csak kissé emelkedett a kínálat.

A szállodai kapacitás országosan 1,8%-kal emelkedett. Ezen belül a Nyugat-Dunántúlon 6,8, az Észak-Alföldön 8,0%-kal nőtt, a központi régióban nem változott, míg a Tisza-tónál 10,6, a Balatonnál 1,9%-kal csökkent a hotelférőhelyek száma. A három- és négycsillagos kategóriába sorolt szállodák férőhely kínálata az átlagot meghaladóan, egyaránt 8–8%-kal bővült. Az új háromcsillagos férőhelyek (1827) kétharmadát Észak-Magyarországon és a Nyugat-Dunántúlon kínálták. Az ennél eggyel magasabb kategóriába sorolt új szállodai férőhelyek (3581) kétharmada egyetlen régióban, a Budapest–Közép-Duna-vidéken várta a turistákat.

10. ábra

A kereskedelmi szállásférőhelyek száma, 2015

Kereskedelmi szálláshelyek a főváros mellett legnagyobb számban a kiemelkedő kulturális értékekkel bíró nagyvárosokban (pl. Szeged, Debrecen, Eger), a népszerű gyógy- és termálfürdők közelében (pl. Hévíz, Hajdúszoboszló, Bük), illetve a Balaton menti településeken működnek.

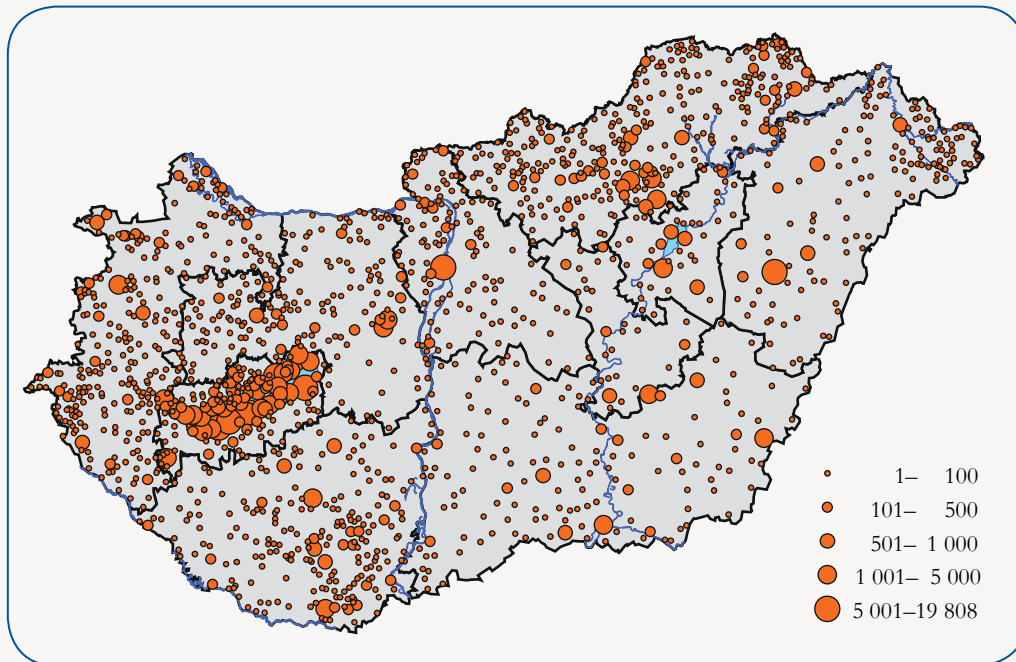
Hazánkban az üzleti céllal működtetett szállásférőhelyek kisebbik hányadát (38%) az **egyéb szálláshelyek** üzemeltették. 2015-ben az ország területén az egy évvel korábbinál 5,9%-kal többen, mintegy 37 ezren foglalkoztak privát üdültetéssel. Ezek az olcsóbb, de családiasabb szálláshelyek 6,7%-kal több, összesen 229 ezer férőhelyet kínáltak.

Az egyéb szálláshelyek területi elhelyezkedése a kereskedelmiéknél sokkal koncentráltabb. 2015-ben a szállásadók 50, a férőhelyek 47%-át a Balatonnál regisztrálták, a fennmaradó részen a többi 8 régió osztozott.

A régiókon belül nagyobb számú egyéb szálláshely a népszerű gyógy- és termálfürdők (pl. Hajdúszoboszló, Harkány, Bük), illetve a kiemelkedő kulturális és természeti értékek közelében (a Balaton vízparti településein, a Tisza-tónál, a Mátra-Bükk térségében vagy az Őrség kiemelt településein) várta a pihenni vágyókat. 2015-ben a legkeresettebb turista célpont Budapest volt, ahol egyre többen foglalkoznak turisztikai célú lakáskiadással.

11. ábra

Az üzleti célú egyéb szállásférőhelyek száma, 2015

A Balaton és a Dél-Dunántúl kivételével valamennyi régióban többen adtak ki turisztikai célból szobát vagy lakást, mint egy évvel korábban. A Budapest–Közép-Duna-vidék régióban jelentősen nőtt a kapacitás, egy év alatt mind az egyéb szálláshelyengedéllyel rendelkezők száma, mind az általuk üzemeltetett férőhelyeké a másfélszeresére duzzadt. A Balatonnál sem a vendéglátók, sem a kiadható férőhelyek száma nem változott.

A **falusi szállásadással** foglalkozók köre 2015-ben tovább zsugorodott. Vidéki üdültetéssel az országban alig 2700-an, az egy évvel korábbinál 5,2%-kal kevesebben foglalkoztak, a férőhelyek száma 1,6%-kal visszaesett, és nem érte el a 21 ezret. A szállásadás ezen formája elsősorban az Észak-Magyarország és a Nyugat-Dunántúl régióra jellemző: e két térségben található a teljes hazai szállásadói és férőhely-kapacitás fele. A vendéglátók száma a két meghatározó régió közül Észak-Magyarországon 2,4, Nyugat-Dunántúlon 28%-kal, a férőhelyeké 0,8, illetve 21%-kal csökkent.

Bővült a **nem üzleti céllal üzemeltetett közösségi szabadidős szálláshelyek** kapacitása is. A kereskedelmi és egyéb szálláshelyek mellett 2015-ben 4,5%-kal több, mintegy 1000 szabadidős szálláshely működött. A közel 67 ezer férőhelyet kínáló, többségében üdülők, gyermek- és ifjúsági táborok, valamint kollégiumok, diákotthonok elsősorban a Balaton környékén, Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön helyezkednek el.

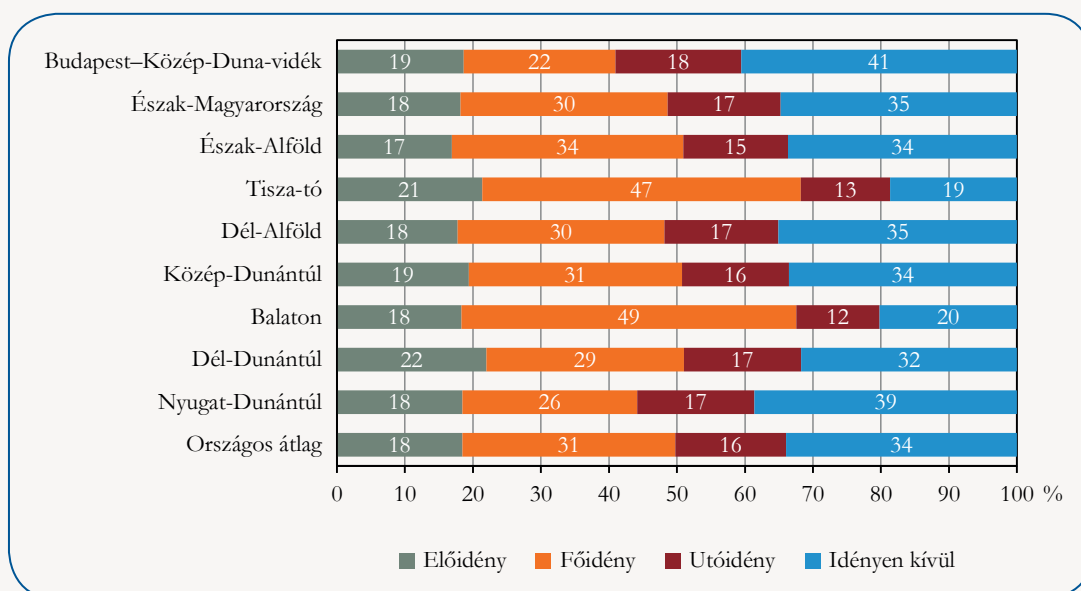
A szálláshelyek egy része a **vendégforgalom szezonális ingadozásához** igazodva csak az év bizonyos időszakában üzemelt. A legegyszerűsebb havonkénti vendégforgalmat a szállodák és a panziók mutatták, míg a kempingek esetében a május–szeptember közötti időszak volt a meghatározó, erre a periódusra esett a teljes vendégforgalom 91%-a.

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmának havonkénti alakulásában – a beutazóturizmus szempontjából meghatározó európai országok szabadságolási rendjét és a magyarországi turizmus adottságait figyelembe véve – a július és az augusztus kiemelt jelentőségűek. A nyári hónapok szerepe valamennyi turisztikai régióban meghatározó, a legtöbb vendégéjszakát a Balatonnál és a Dél-Dunántúlon júliusban, a többi régióban augusztusban töltötték el.

A kereskedelmi szálláshelyekre látogatók a vendégéjszakák egy-egy harmadát főidényben, az elő- és utóidényben együttesen, valamint a novembertől áprilisig tartó, idényen kívüli időszakban vették igénybe. Az alapvetően vízparti turizmusra épülő Balatonnál és a Tisza-tónál a nyári hónapoknak az országos átlagnál jóval erőteljesebb a szerepe, a szállásfoglalások 49, illetve 47%-a július–augusztusban valósult meg. A legkiegyenlítettebb a Budapest–Közép-Duna-vidék és a Nyugat-Dunántúl éven belüli látogatottsága volt, itt a forgalom kevésbé koncentrált a nyári hónapokra, a főszezonban a vendégéjszakák csak mintegy negyedét foglalták le, és az idényen kívül érkezők aránya is e két térségben volt a legmagasabb.

12. ábra

A vendégéjszakák számának megoszlása idegenforgalmi idényenként a kereskedelmi szálláshelyeken, 2014

A megváltozott utazási szokások (pl. hosszú hétvégékre tervezett utak, évi többszöri üdülések), valamint a szálláshelyek részéről az egyenletesebb vendégforgalom érdekében egész évben nyújtott vonzó szolgáltatások (pl. gyógy- és wellness turizmus, program- és rendezvénykínálat, kuponakciók) eredményeképpen az utóbbi években csökkent a nyári hónapok súlya, és vele párhuzamosan erősödött a főszezonon kívüli hónapoké. A Dél-Alföld mellett a Tisza-tó körüli beruházásoknak köszönhetően e két régióban emelkedett legjobban a július–augusztuson kívüli időszak látogatottsága.

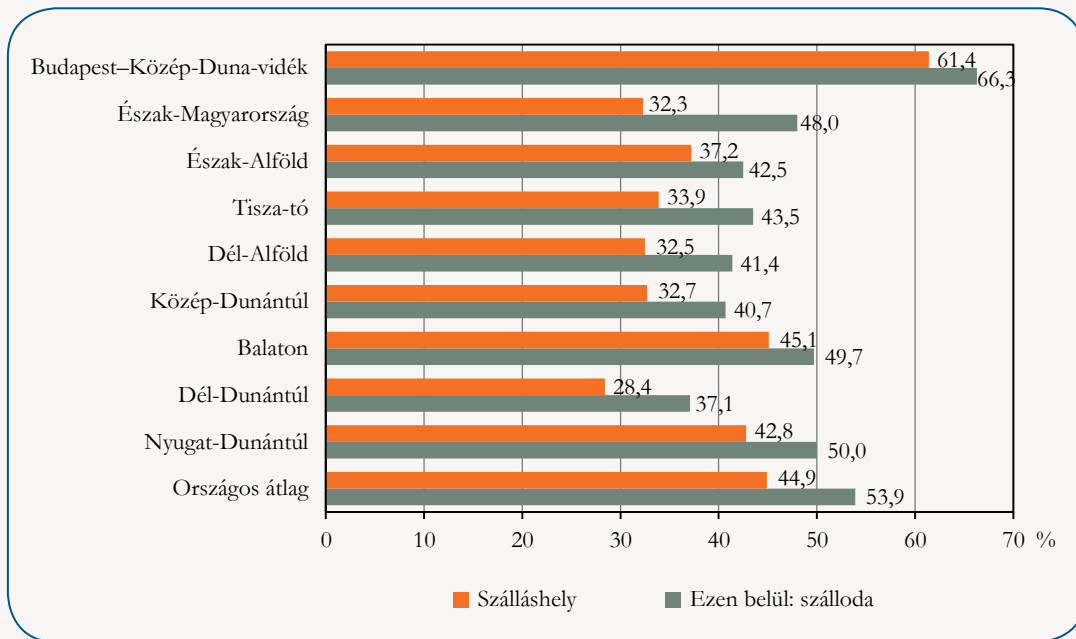
2015 nyarának igen kedvező időjárása úgy befolyásolta a vendégforgalom időbeli eloszlását, hogy a kilencből 7 régióban ismét nőtt a főidény vendégforgalmának súlya, a szezonális mindössze a Dél-Alföldön és Észak-Magyarországon javult kismértékben.

A kereskedelmi szálláshelyek **kapacitáskihasználtsági** mutatói 2014-et követően 2015-ben is javultak. A férőhelyfoglaltság a Nyugat-Dunántúlon, a szobakihasználtság az Észak-Alföldön és a Tisza-tó kivételével valamennyi régióban az előző évinél kedvezőbben alakult.

A szálláshelyek országosan 28%-os férőhely-, és 45%-os szobakihasználtsággal működtek. Ennél csak kissé voltak magasabbak a mutatók a Balatonnál (30 és 45%), és kiemelkedőek a Budapest–Közép-Duna-vidéken (44 és 61%).

13. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek férőhely-kihasználtsága, 2015

Az egyes szállástípusok közül a **szállodák** használták ki legjobban befogadóképességüket: meglévő férőhelyeiket és szobáikat az előző évinél kedvezőbben tudták értékesíteni (40 és 54%). A kiemelt üdülőkörzetek közül a fővárosban a vendégek a hotelek férőhelyeinek több mint felét, a szobáknak héttizedét kötötték le. E mellett az ország nyugati csücske, a Sopron–Kőszeghegylja üdülőkörzet rendelkezett még az országos átlagot számottevően meghaladó kapacitáskihasználtsági mutatókkal.

3. 2. 2. A turisztikai kiadások és bevételek

A Magyarországra látogató külföldiek kiadásai és a belföldi turizmusból származó bevételek számottevően, de a 2014. évinél kisebb mértékben emelkedtek. A **külföldiek** itt-tartózkodásuk ideje alatt 1608 milliárd forintot költöttek, 10%-kal többet, mint egy évvel korábban. A turisztikai célú kiadások 15%-kal emelkedtek. Leginkább az üzleti, konferenciaturizmus kiadásai nőttek, legkevésbé – részint az előző évi bázis magas volta miatt – a gyógy- és egészségmegőrzésé.

A magyar lakosság **többnapos belföldi utazásai során** összesen **307 milliárd forintot költött**, ami folyó áron 4,4%-kal haladta meg az előző évit. A lakosság kiadásai a Tisza-tónál 21, a Nyugat-Dunántúlon 16%-kal emelkedtek, miután előbbinél a hosszabb, utóbbinál a rövidebb utazások kiadásai harmadával növekedtek. A Balatonnál és a Dél-Dunántúlon az odalátogatók kevesebbet költöttek, ezért az előző év kimagasló eredményeivel ellentétben csökkent a két régió bevétele.

Egy-egy térség turizmusból származó bevétele az odaérkezők számán és az eltöltött időn túl a költési hajlandósággal is szorosan összefügg. A Balaton, ahol a magas költséssel járó utazások jellemzőek, messze kiemelkedik a régiók közül, a rövid nyaralási idény ellenére idekoncentrált a belföldi turisztikai kiadások 30%-a. A Balatonhoz és a fővárost is magában foglaló központi régióba közel ugyanannyian, 2,8 illetve 2,7 millióan utaztak a kiadásai között mégis közel két és félszeres a különbség (92, illetve 38 milliárd forint). A bevételek 13%-át az észak-magyarországi, 12%-át a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban regisztrálták. A két régió közül a főváros térségébe ugyan több vendég érkezett, és az itt töltött éjszakák száma is jóval magasabb volt, de az alacsony napi költséssel járó utazások magas száma miatt a kiadás csak a harmadik legmagasabb volt. Ezt követte a sorban a Nyugat-Dunántúl, ahová a lakosság turisztikai kiadásainak 11%-a került, itt szintén a magas költséssel járó utazások voltak jellemzőek.

2015-ben az ország nyugati régiójába érkezők költési hajlandósága jelentősen megemelkedett, kiadásai átlagosan 700 forinttal, napi 6500 forintra nőttek. A Balatonnál nyaralók 6300 forintot költöttek,

ugyanannyit, mint egy évvel korábban. A többi térségben az országos átlagnál (5000 forint) kevesebb jutott egy napra.

A turisták napi költsége nem csak célterületenként, de az utazás időtartamától függően is eltérő. A lakosság kiadásai az 1–3 éjszakás, illetve a 4 vagy annál több éjszakás nyaralások között a Balatonnál 40–60, a Tisza-tónál 43–57%-os arányban oszlottak meg. A többi régióban a rövidebb utak aránya volt magasabb, például a Közép-Dunántúlon 71, a Budapest–Közép-Duna-vidéken 69%. Az egy utazó egy napjára jutó kiadások a rövidebb, 1–3 éjszakás utazások során átlagosan 7,8%-kal nőttek, a 3 éjszakánál hosszabbaké 1,3%-kal csökkentek.

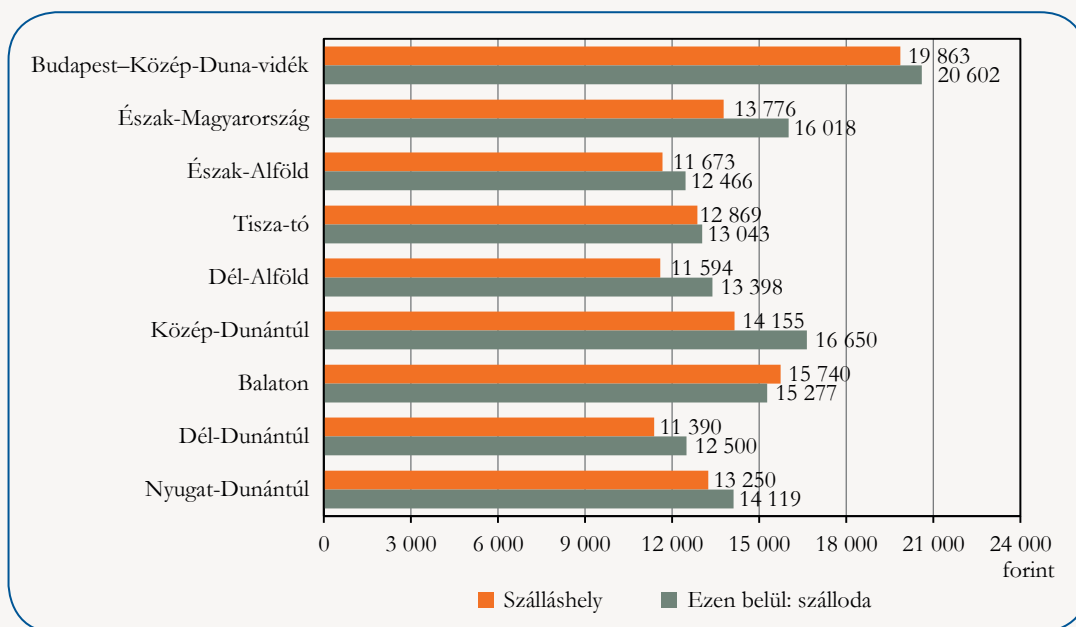
Hazánkban a **kereskedelmi szálláshelyek bruttó árbevétele** folyó áron számolva – hasonlóan az egy évvel korábbihoz – 11%-kal emelkedett. A bevételek valamennyi régióban növekedtek, legnagyobb mértékben a Tisza-tónál (18%) és a Dél-Alföldön (16%). Előbbinél az egyéb szolgáltatások, utóbbinál a vendéglátás bevételeinek emelkedése volt meghatározó.

A közel 370 milliárd forint bruttó árbevétel 49%-a a Budapest–Közép-Duna-vidéken, 15%-a a Balatonnál, 10%-a a Nyugat-Dunántúlon keletkezett, a fennmaradó hányadon pedig a többi 6 régió osztozott. Az árbevétel mintegy hattizede a vendégéjszakák értékesítéséből származott, egyötödét a szálláshelyi vendéglátás és közel ugyanekkora hányadát az egyéb – köztük a gyógy- és wellness- – szolgáltatások bevételei képezték. A szállásdíjak aránya egyedül a központi régióban haladta meg az országos átlagot (62%), a többi térségben elmaradt attól. A vendéglátásból származó bevételek részaránya a Balatonnál volt a legalacsonyabb (15%), az egyéb bevételeké pedig itt és a Nyugat-Dunántúlon a legmagasabb (25%).

A **szállásdíj-bevételek** évről évre egyre növekvő hányada a szállodákba, és azon belül is a magasabb minőségi és árkategóriájú hotelekbe összpontosul. 2015-ben a bruttó szállásdíjból a szállodai vendégek által kiegyenlített összeg aránya régióként 58–96% között szóródott, a két szélsőértéket a Tisza-tó, illetve a Budapest–Közép-Duna-vidék képviselte.

14. ábra

Egy kiadott szobára jutó szállásdíj (átlagár), 2015

Egy kiadott szobáért átlagosan 16 286, egy szállodai szobáért 17 431 forintot fizettek a vendégek. Az árak egyedül a Budapestet is magában foglaló központi régióban haladták meg – mintegy ötödével – az országos átlagot. A szobaárak a Tisza-tavi és a balatoni szálláshelyeken drágultak a legjobban az egy évvel korábbihoz képest, átlagosan 14, illetve 10%-kal.

A szállodák **REVPAR**-mutatója – az egy kiadható szoba egy működési napjára jutó bruttó szállásdíj-bevétel – a 2014-es évhez képest átlagosan 12%-kal emelkedett. A Budapest–Közép-Duna-vidék szállodái

13 656, a Dél-Dunántúl 4633 forintot értek el, a többi régió értékei e kettő között szóródtak. A javuló kihasználtság következtében az egy kiadható szobára jutó szobaárbevétel valamennyi régióban emelkedett, legerőteljesebben Budapest–Közép-Duna-vidéken, ahol a szálláshelyek átlagában 13, szállodák esetében 15%-kal nőtt.

A turisztikai régiók közül a vendégek költési hajlandósága ott volt magasabb, ahol a vendégek jellemzően hosszabb ideig tartózkodtak, mint például a Balatonnál, vagy ahol nagyobb arányban vették igénybe a magasabb árfekvésű szálláshelyeket, mint például a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban. 2015-ben **egy vendég** átlagosan 20 600 forintot, az előző évinél közel ezer forinttal többet költött szállásdíjra.

A belföldi turizmus élénkülésében meghatározó szerepe van a béren kívüli juttatások részeként működő **Széchenyi Pihenőkártyának**. A 2012-ben bevezetésre került SZÉP-kártyát évről évre egyre nagyobb értékben használják fel a kereskedelmi szálláshelyeken a belföldi szállásdíjak kiegyenlítésére. 2015-ben tovább nőtt a pihenőkártyával történő fizetés összege, a forgalom meghaladta a 17,6 milliárd forintot, amelynek közel felét mindössze két régióban, a balatoniban (27%) és az észak-magyarországi (19%) költötték el. A Nyugat-Dunántúl a harmadik (12%), míg a Budapest–Közép-Duna-vidék régió, ahol a külföldi vendég-forgalom dominanciája jellemző, csak negyedik volt a rangsorban (10%).

2. tábla

A Széchenyi Pihenőkártya forgalma a kereskedelmi szálláshelyeken, 2015

Idegenforgalmi régiók	SZÉP-kártyát elfogadó szálláshelyek ^{a)}		Beváltott SZÉP-kártya	
	száma	aránya, %	értéke, millió forint	aránya a belföldi szállásdíjból, %
Budapest–Közép-Duna-vidék	289	53,3	1 788,4	16,4
Észak-Magyarország	337	74,2	3 337,2	27,6
Észak-Alföld	229	64,5	1 498,7	22,6
Tisza-tó	62	71,3	290,7	30,9
Dél-Alföld	238	66,9	1 593,6	25,4
Közép-Dunántúl	165	71,7	1 128,1	22,7
Balaton	439	80,3	4 675,8	22,9
Dél-Dunántúl	193	67,7	1 137,9	26,4
Nyugat-Dunántúl	331	71,2	2 175,0	25,2
Ország összesen	2 283	68,7	17 625,2	23,4

a) A kapacitásadatok július 31-re vonatkoznak.

Az előző évinél több szálláshely – a balatoniak négyötöde, a Budapest–Közép-Duna-vidékiek több mint fele – fogadott el SZÉP-kártyát. Az átutalt összeg 86%-a a hotelekben megszálló vendégektől származott. A pihenőkártyát a legnagyobb arányban a négycsillagos házak vendégei használták fel szállásdíjak kiegyenlítésére.

3. 2. 3. A hazai vendéglátás

A szálláshely-szolgáltatás és a vendéglátás szorosan kapcsolódnak egymáshoz. Az utóbbi években a hazai vendéglátás színvonalában meglévő területi különbségek nem változtak.

2015-ben az egy évvel korábbinál 1,3%-kal kevesebb **vendéglátóhely** üzemelt, és az ország valamennyi térségében tovább szűkült a kínálat. A legtöbb kereskedelmi egység az Észak-Alföld (154) és a központi régióban (153) zárt be. A visszaesés oka elsősorban az italüzletek és zenés szórakozóhelyek számának 4,5%-os csökkenése volt. Országosan több mint 800-zal, ebből az Észak-Alföldön 187-tel működött kevesebb, mint egy évvel korábban. Az éttermek száma a legtöbb régióban stagnált, kismértékben nőtt

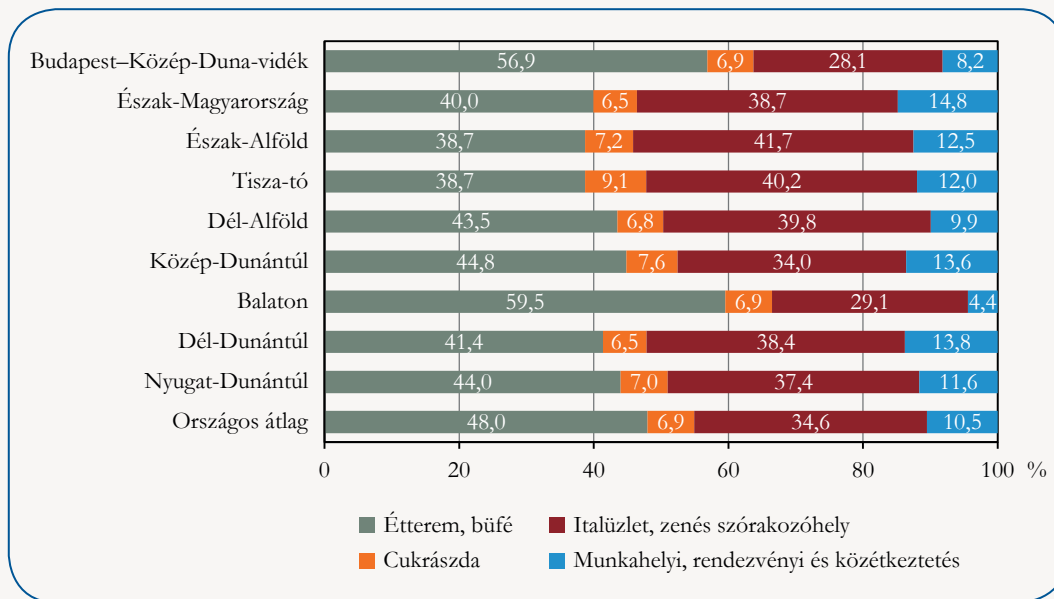
Észak-Magyarországon, csökkent a központi régióban. Cukrászdából – a Dél-Dunántúl kivételével, ahol nem történt változás – minden régióban több működött.

Országosan közel 47 ezer kereskedelmi és 5,5 ezer munkahelyi, rendezvényi és közétkeztetést végző vendéglátó egység üzemelt. 2015 decemberében a közel 52 700 vendéglátó egység 32%-a a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban várta a vendégeket, a Tisza-taviban kevesebb mint 2%-uk üzemelt, a többi turisztikai régióban pedig 7–12% között alakult az arányuk.

Az egységnyi népességre, **tízezer lakosra vetített üzletszám** alapján a régiók közül messze kiemelkedett a balatoni, ahol a népességhez viszonyított mutatószám (148 egység) kissé csökkent ugyan, de még így is 2,8-szorosa volt az országos átlagnak.

15. ábra

A vendéglátóhelyek típus szerinti összetétele az idegenforgalmi régiókban, 2015. december 31.

A kereskedelmi vendéglátóhelyek többségét, 54%-át az éttermek, büfék tették ki, 39%-uk mint italüzlet vagy zenés szórakozóhely működött, a maradék 7,8% cukrászdaaként várta a vendégeket. Az egyes régiókban belül az éttermek, büfék aránya mutatta a legnagyobb különbséget, legmagasabb a Balaton és a Budapest–Közép-Duna-vidék térségében, a legalacsonyabb az Észak-Alföldön és a Tisza-tónál volt, míg ezzel éppen ellentétesen alakult az italüzletek, zenés szórakozóhelyek megoszlása. A cukrászdák a legtöbb turisztikai régióban hasonló arányt képviseltek, ami egyedül a Tisza-tavi körzetben volt valamelyest magasabb.

3. 3. A turizmus gazdasági háttere

2014-ben az összes **működő vállalkozás**³ 4,5%-a, azaz több mint 29 ezer vállalkozás tevékenykedett a **szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban**. Ezen vállalkozások összes működő vállalkozáson belüli aránya az idegenforgalmi régiók közül a Balaton, illetve a Tisza-tó térségében volt a legmagasabb (11, illetve 7,1%), a Budapest–Közép-Duna-vidéken, illetve a Közép-Dunántúl régióban a legalacsonyabb (3,5, illetve 4,4%). Számuk az összes működő vállalkozásokéval ellentétben országosan csökkent az egy évvel korábbihoz képest. A Budapest–Közép-Duna-vidéken regisztrált csekély növekedés, illetve a Balaton térségének stagnáló szervezetszáma mellett a többi turisztikai régióban

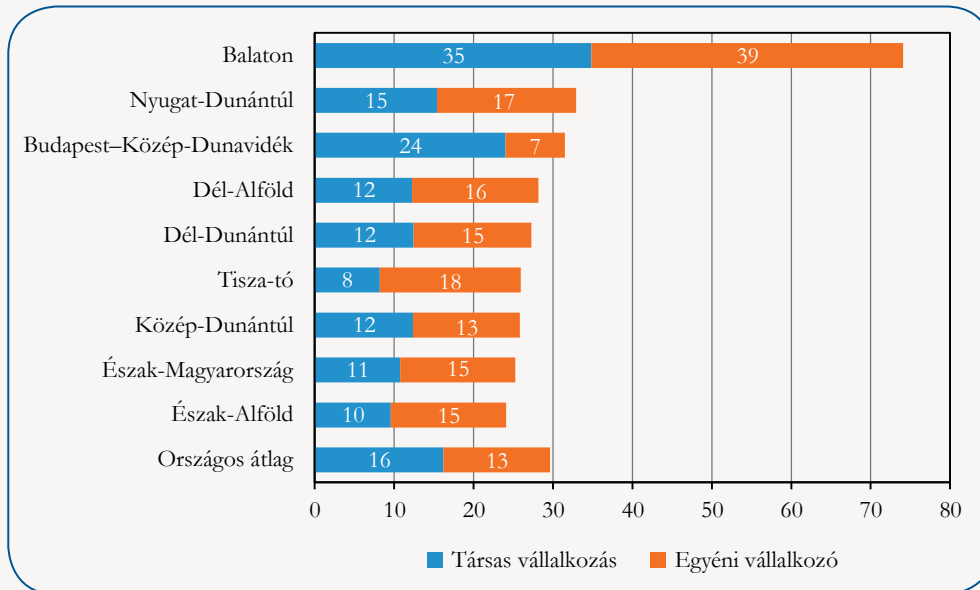
³ A **működő vállalkozások** számba vétele a vállalkozásdemográfiai megfigyelés alapján történik. E felmérésben a működő vállalkozások körének megállapítása az adott évre vonatkozó tényleges statisztikai és adóadatok alapján, ezek beérkezése után, utólag történik. A megfigyelés a módszertanból következően az önálló vállalkozásokon belül csak az egyéni vállalkozók körére terjed ki, nem tartalmazza a gazdasági tevékenységet csak adószám igénylésével folytató önálló vállalkozókat.

a csökkenés mértéke 1,7 és 3,7% között alakult, a szélsőértékek a Nyugat-Dunántúlt és az Észak-Alföldet jellemezték.

A szállásadással, vendéglátással foglalkozó vállalkozások tízezer lakosra vetített száma 2014-ben továbbra is a Balaton térségében volt a legmagasabb. A régió **népességarányos mutatószáma** 2,5-szerese volt az országos átlagnak, ezen belül a társas vállalkozásoknál 2,2-szeres, az egyéni vállalkozóknál 2,9-szeres különbség mutatkozott. A turisztikai régiókban a Budapest–Közép-Duna-vidék kivételével egyöntetűen az egyéni vállalkozók sűrűsége bizonyult nagyobbaknak.

16. ábra

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban működő vállalkozások tízezer lakosra jutó száma idegenforgalmi régiók szerint, 2014

2015 végén az **adminisztratív nyilvántartásokban szereplő vállalkozások**⁴ 4,3%-a, mintegy 74,5 ezer vállalkozás regisztráltatta magát a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás gazdasági ágban.

Számuk – az összes regisztrált vállalkozásokéhoz hasonlóan – némileg elmaradt az egy évvel korábitól. A csökkenés mértéke 1,1 és 6,0% között mozgott, a legkisebb mérséklődés a Budapest–Közép-Dunavidéken, a legnagyobb az Észak-Alföld régióban történt. A vállalkozások több mint hattizede önálló vállalkozóként szerepelt a nyilvántartásokban, a fővárost is magában foglaló régió kivételével mindenütt az önálló formák valamelyikét választók voltak túlsúlyban. Az e gazdasági ágban bejegyzett vállalkozások sűrűsége a Balaton térségében kiugróan magas, különösen az önálló vállalkozók nagy száma és aránya következtében, de a társas vállalkozások sűrűsége is lényegesen magasabb az országos átlagnál.

A Nemzetgazdasági Minisztérium adatai szerint a **nyilvántartott állás keresők** 2015. decemberi zárónapi **száma** országosan 337,5 ezer fő volt, 13,7%-kal kevesebb, mint egy évvel előbb. Az ország összes turisztikai régiójában mérséklődött a regisztrált munkanélküliek száma, országos átlagot is meghaladó csökkenést a kilenc térségből 5-ben mértek, a legnagyobbat a gazdaságilag is fejlettebb Nyugat-Dunántúlon (20,6%-ot).

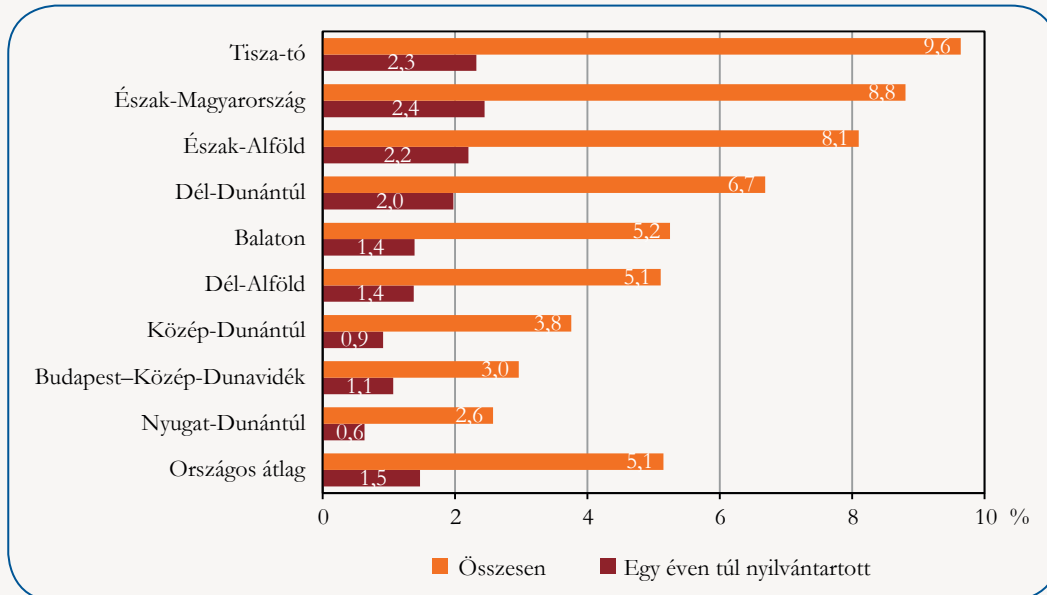
A nyilvántartott állás keresők munkavállalási korú népességhez viszonyított **aránya** országosan 5,1%-ot tett ki 2015-ben. Az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb (3,0, illetve 2,6%-os) ráta a Budapest–Közép-Duna-vidék, valamint a Nyugat-Dunántúl térségében alakult ki, de emellett a Közép-dunántúli 3,8% is kedvezőbb a hazai átlagnál. A legmagasabb, 8,1–9,6% közötti munkanélküli-arányt az Észak-Alföld, az Észak-Magyarország és a Tisza-tavi régióban regisztráltak.

⁴ E vállalkozói kört nevezzük **regisztrált**, vagy nyilvántartott **vállalkozásoknak**, amelyek között az önálló vállalkozók teljes köre szerepel, tehát azok is, amelyek gazdasági tevékenység végzéséhez csupán adószámot igényeltek az adóhatóságtól, de nem egyéni vállalkozók. A saját ingatlan idegenforgalmi célra bére adók között gyakori az ilyen, adószámot igénylő, de egyéni vállalkozóként be nem jelentkező magánszemély.

Országosan 2015-ben az álláskeresők 28,6%-a szerepelt **egy éven túl** a nyilvántartásban, e szempontból az országos átlagnál magasabb arányszám a Budapest–Közép-Duna-vidéken és a Dél-Dunántúl régióban mutatkozott. A legalább egy éve állást keresők a munkavállalási korú népességen belül 2015-ben 1,5%-ot képviseltek.

17. ábra

A nyilvántartott álláskeresők munkavállalási korú népességen belüli aránya idegenforgalmi régiók szerint, 2015. december*

* Az idegenforgalmi régiók a nyilvántartott álláskeresők 2015. évi arányának növekvő sorrendjében.

Mivel foglalkoztatási jellemzőkről a gazdasági szervezetektől származó adatgyűjtés alapján településenkénti adatokkal – amiből turisztikai régiók szerint előállíthatók lennének a mutatószámok – nem rendelkezünk, néhány megállapítást e témában statisztikai nagyrégiók szerint⁵ teszünk.⁶ (E bontásban a legkisebb ugyanis az eltérés a kétféle térségi besorolás között.)

Fő tevékenységük alapján a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátással foglalkozó szervezeteknél 2015 előzetes adatai alapján 122 ezer fő állt alkalmazásban, az összes **alkalmazásban álló** 3,6%-a. A létszám országos átlagnál magasabb hányada Közép-Magyarországon (4,1%) és a Dunántúlon (3,7%) kötődött e gazdasági ághoz, míg az Alföld és Észak térségében az alkalmazottak 2,9%-át foglalkoztatták.

Ezen ágazat kereseti viszonyai a második legszerényebbek az összes gazdasági ág közül. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi **bruttó** keresete (154 ezer forint) és havi **nettó átlagkeresete** (101 ezer forint) egyaránt 63%-a volt a nemzetgazdasági átlagnak. Az adott térség átlagától minden nagyrégióban jelentős volt az elmaradás, a legszámottevőbb Közép-Magyarországon – ahol a gazdaság szinte minden területén lényegesen magasabbak voltak a keresetek, mint más térségekben –, a legkisebb pedig az Alföld és Észak térségében: előbbiben 57, utóbbiban 70%-át keresték a térségi átlagnak. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátásban foglalkoztatottak keresete viszont éppen a közép-magyarországi térségben múlta felül (10%-kal) az adott gazdasági ágra vonatkozó országos átlagot, a Dunántúlon 5,7, az Alföld és Észak nagyrégióban pedig 11%-kal elmaradt attól.

⁵ A nagyrégiók a statisztikai régiókból állnak össze: Közép-Magyarország önálló nagyrégiót alkot; Dunántúlhoz Közép-, Nyugat-és Dél-Dunántúl tartozik; Alföld és Észak pedig Észak-Magyarországot, Észak- és Dél-Alföldet foglalja magába.

⁶ A foglalkoztatottság jellemzőiről idegenforgalmi régiók szerint csupán a népszámlálás eredményei alapján rendelkezünk információkkal, amit az e témában 2014-ben megjelent kiadványunk tartalmaz. Elérhetősége: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/pecsturiszrtreg.pdf>.

4. A magán szállásadás térségi jellemzői

4.1. Az üzleti célú egyéb szálláshelyek jellemzői, a magán szállásadás szabályozása^{7, 8}

Hazánkban a magán szállásadói tevékenység kezdete, amikor magánszemélyek a saját lakóingatlanjukban turisztikai céllal vendégeket fogadnak, a 19. század végére datálható. Ekkor indult meg az érdeklődés a gyógyvizek, gyógyfürdők iránt, Budapesten neves építészek tervei alapján gőzfürdők épültek, és fejlődésnek indult több Balaton-parti település, pl. Füred és Hévíz. Az 1896. évi millenniumi ünnepségek hatalmas idegenforgalmi eseménynek számítottak.

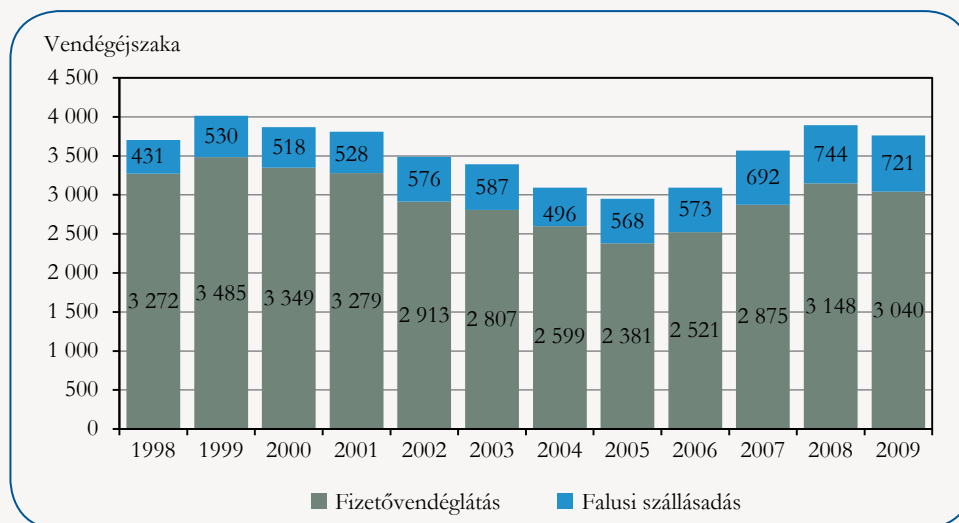
Az igazi fellendülés az 1930-as években következett be. A vasúthálózat kiépülésével, az úthálózat fejlesztésével egyre nagyobb számú külföldi turista érkezett az országba, és különösen a városokból mind többen utaztak vidéki üdülőhelyekre. Az első falusi vendégfogadók a jelentős természeti vonzeróval rendelkező Balaton, a Mátra és a Dunakanyar üdülőkörzetében kezdtek el működni.

A magán szálláshelyek jelentősége – a II. világháború utáni elsorvasztásukat követően – az 1970-es években erősödött meg újra. A meglévő IBUSZ mellett további utazási irodák alakultak, amelyek a kereskedelmi szállásférőhely hiány enyhítésére, a külföldi és a hazai turisták részére kialakították a saját fizetővendéglátó-hálózatukat. A Balaton a kelet- és nyugatnémet turisták találkozó helyévé vált, felvirágoztatva a tó környékén az ingatlankiadást („zimmer frei”).

A rendszerváltás éveiben a két világháború közötti időszak sikerei nyomán újjáéledt és az ország valamennyi térségét behálózta a falusi vendégfogadás, majd az 1990-es években a magán szállásadói tevékenység liberalizálásával tovább erősödött. Immár alanyi jogon lehetett magán szállásadói tevékenységet végezni, ezzel a szervezett magán szállásadás egy csapásra megszűnt, és a fizetővendéglátók jelentős része a kedvező adózás miatt felhagyott a szervezett szálláshely-közvetítés igénybevételével. A 110/1997. sz. kormányrendeletben a magán szálláshelyekre vonatkozó előírásokat kiterjesztették, és a kategóriát két csoportra, fizetővendéglátásra, illetve falusi szállásadóra osztották fel. Rendelet írta elő, hogy a fizetővendéglátás alkalmi jellegénél fogva többé már nem tartozik a kereskedelmi szálláshelyek közé, a statisztikai célú adatgyűjtése is átkerült az egyéb szálláshelyek körébe. Míg a kereskedelmi szálláshelyek adatgyűjtése azóta is havonta történik, addig a kapacitásról kezdetben évente kétszer, ma már csak egyszer, a vendégforgalmi adatokról ugyancsak egyszer, az év végén kell adatot szolgáltatniuk a magán szállásadóknak az illetékes önkormányzat felé.

18. ábra

A vendégéjszakák számának alakulása az üzleti célú egyéb szálláshelyeken

⁷ Koziel Miklós: *A magán szállásadás bevezetése áttekintése, 1997–2009.* Turizmus Bulletin XIV. évf. 3. szám p. 50–57. [online dok.] http://szakmai.itthon.hu/documents/28123/121718/Bulletin+2010_3.pdf/f7cdcc49-15dc-4e12-ac32-2ee890415242.

⁸ Szabó Géza: *A falusi turizmus termékei és termékspecializációi* In: Turisztikai terméktervezés és fejlesztés, PTE 2011 [online dok.] http://www.tankonyvtar.hu/tartalom/tamop425/0051_Turisztikai_termektervezes_es_fejlesztes/ch03.html.

Az egyéb szálláshelyek 2005 után évről évre növekvő vendégforgalmának egyre nagyobb hányadát tették ki a belföldi turisták. Az ezt követő évek jogszabályi változásai, az adókedvezmények megvonása azonban roppant kedvezőtlenül érintették az ágazatot. A kormány – jelenleg is hatályos – 239/2009. (X.20.) számú rendeletének életbelépésével a korábbi magán szálláshely elnevezést megszüntette, helyette az „egyéb szálláshely” megnevezés került használatba. A rendelet módosította a magán szálláshely-kategória definícióját, ennek értelmében a korábbi magán szálláshelyek túlnyomó része egyéb szállásadás keretében, kisebbik hányada kereskedelmi szálláshelyként (pl. panzió) adhatta ki ezentúl a szobáit. A falusi szállásadók száma a rendeletmódosítás következményeként jelentős mértékben, közel a felére visszaesett. A kapacitás-, valamint a vendégforgalom-csökkenés elsősorban adminisztratív okokra vezethető vissza. A rendelet ugyanis a korábbi szabályozást kiegészítve települési mérethatárt is bevezetett, aminek következtében számos település területén 2009 végétől már nem lehetett új falusi szállásadói engedélyt kiadni, a régi engedélyek jelentős részét pedig át kellett sorolni az egyéb szállásadás kategóriába.⁹ Így például a döntően agrárjellegű alföldi mezővárosok egy részében, ahol a belterületeken állattartás is jelen van, az átsorolások miatt szinte megszűnt a falusi vendégfogadás.

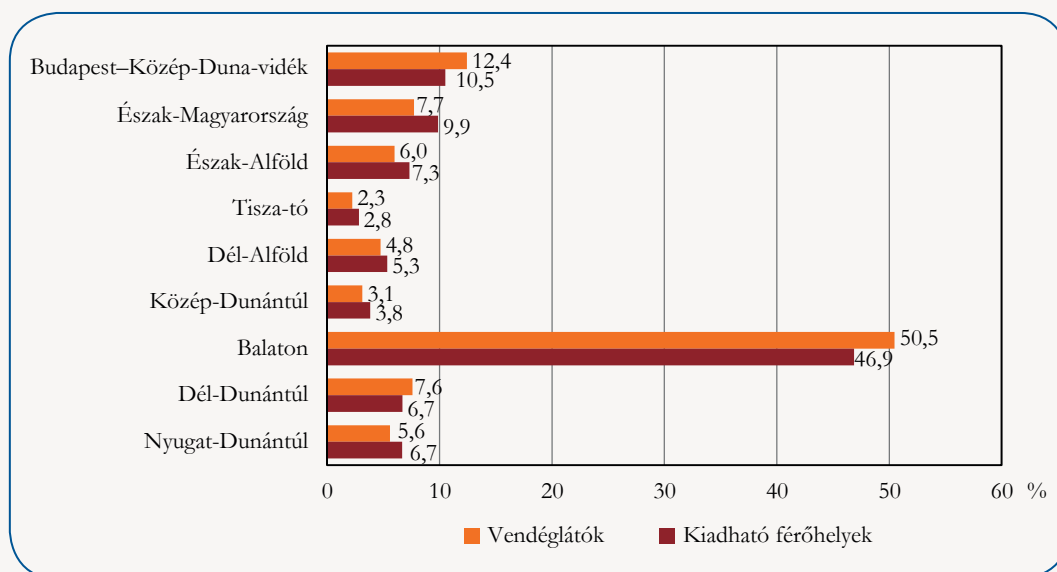
Ezzel egy időben változtak az adószabályok is, megszűnt a falusi turizmus adómentessége. Korábban egy adóévben 800 ezer forintig nem volt adófizetési kötelezettség, csak regisztráltak a vendégforgalmat, és csupán az azon felüli részt kellett bevallani, illetve utána az adót megfizetni. Az adóbevallások készítése a főként nyugdíjas vendégfogadók számára vált teherrel. Emiatt is többen felhagytak a szállásadói tevékenységgel.

4.2. Az üzleti célú egyéb szálláshelyek szerepe a régiók turizmusában

Az egyéb szálláshelyek területi elhelyezkedése a kereskedelmieknél sokkal koncentráltabb. A vendéglátók száma különösen a Balaton régióban magas, ahol a tónak mind az északi, mind a déli partján hagyományosan sokan foglalkoznak üdültetéssel, magán szállásadással. 2015-ben az ország 1572 településén a falusi vendégfogadókkal együtt mintegy 37 ezer egyéb szállásadó tevékenykedett 229 ezer férőhelyet kínálva.

19. ábra

Az üzleti célú egyéb szálláshelyek vendéglátóinak és férőhelyeinek megoszlása turisztikai régiók szerint, 2015

⁹ A 239/2009 (X.20) Korm. rendelet szerint a falusi szálláshely a Balaton Kiemelt Üdülőkörzethez nem tartozó települések, valamint a gyógyhelyek kivételével az 5000 fő alatti településeken, illetve a 100 fő/km² népsűrűség alatti területeken található olyan egyéb szálláshely, amelyet úgy alakítottak ki, hogy abban a falusi életkörülmények, a helyi vidéki szokások és kultúra bemutatása adott esetben kapcsolódó szolgáltatásokkal együtt megtörténjen.

Az ezredforduló óta jelentősen átalakult az idegenforgalmi régiók egyéb szálláshelykínálata. A legnagyobb változás a Balaton és a főváros térségében következett be.

Az évezred elején még emelkedett mind a szállások, mind a kiadható férőhelyek száma, 2003-tól kezdődően azonban már évről évre egyre kevesebben foglalkoztak üdültetéssel. A mélypontot a 2013–2014-es évek jelentették – a vendéglátók száma 2014-ben, a rendelkezésre álló férőhely-kapacitás 2013-ban volt a legalacsonyabb –, amikor is a férőhelyek kínálata országosan a 2000. évi szint alá csökkent, amit elsősorban a balatoni települések kínálatának erőteljes visszaesése okozott. A kiemelt üdülőkörzetekben (pl. a Balaton-parti településeken, a Dunakanyarban) vagy a fürdővárosokban (Zalakaros, Dombóvár–Günaras) a kereskedelmi, különösen a szállodai szállásférőhely-kapacitás növekedése sok esetben a magán szállások visszaszorulását eredményezte.

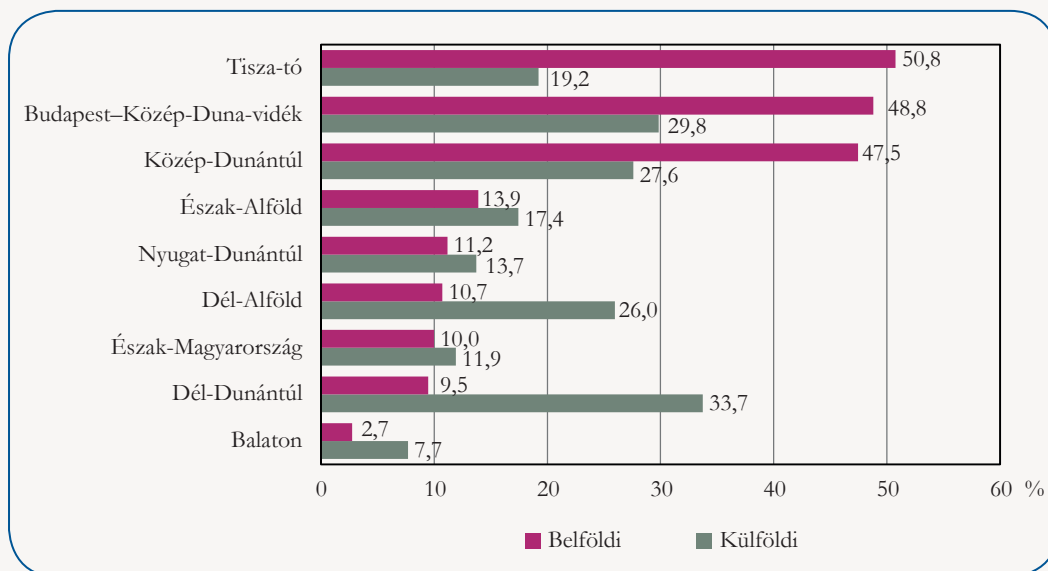
Az utóbbi években – főként a fiatalok és a külföldiek körében – egyre elterjedtebb a közösségi szállásmegosztást használók száma. Budapest az egyik legnépszerűbb célpontok között szerepel, ahol ezt a fokozott érdeklődést kihasználva egyre többen foglalkoznak lakaskiadással. Elsősorban ennek köszönhető, hogy a központi régióban a szállások száma az ezredfordulóhoz képest a háromszorosára, a férőhelyeké közel négyszeresére emelkedett.

2015-ben az üzleti célú egyéb szálláshelyek vendégforgalma jelentősen bővült az előző évihez képest, a hazai szállások 22%-kal több, 1,7 millió vendéget fogadtak, 20%-kal több, összesen 5,4 millió vendégéjszakára.

Az ország valamennyi régiójába az előző évinél többen érkeztek. Különösen a Budapest–Közép-Duna-vidék régió látogatottsága nőtt meg, a térségben egy év alatt mind a vendégek, mind az általuk eltöltött éjszakák száma megközelítőleg másfélszeresére emelkedett. Jelentős mértékben nőtt még a Közép-Dunántúl, és a Dél-Dunántúl vendégeinek a száma is: a két régió egyéb szálláshelyeit 42, illetve 30%-kal többen választották.

20. ábra

Az üzleti célú egyéb szálláshelyek vendégéjszakáinak változása 2014-hez képest

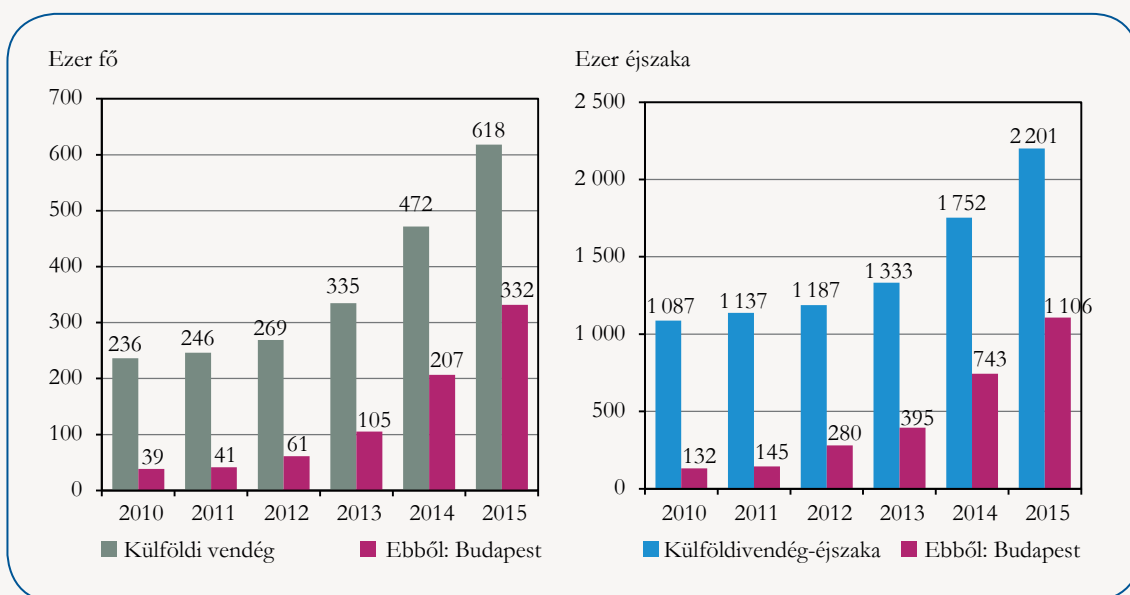

* Az üzleti célú szálláshelyek vendégéjszakáinak száma alapján rangsorolva.

Budapestet évről évre mind többen keresik fel. A megnövekedett kereslethez igazodva a fővárosban is egyre többen adják ki saját ingatlanjaikat turisztikai céllal. Az érdeklődés különösen a külföldiek körében élénkült meg, a rövid időre, legfeljebb 2–3 éjszakára, olcsóbb szállást keresők szívesen választják a privát szálláshelyeket. 2015-ben a külföldi vendégek száma országosan 31, a vendégéjszakáké 26%-kal emelkedett, míg a fővárost is magába foglaló Közép-Duna-vidék régióban ugyanez 61, illetve 49% volt.

21. ábra

A külföldi vendég-forgalom alakulása az üzleti célú egyéb szálláshelyeken

2010 óta az olcsóbb árkategóriájú, családiasabb szállásokat országosan 91%-kal többen választották, a látogatók által eltöltött éjszakák száma ugyanakkor csak 65%-kal nőtt. A vendégek száma minden régióban emelkedett, csakúgy mint a vendégéjszakáké, utóbbi egyedül a Dél-Dunántúlon maradt el (7,8%-kal) a bázisévétől. Az ország különböző vidékein eltérő mértékben növekedett az egyéb szálláshelyek forgalma.

3. tábla

A 15 legnagyobb vendégforgalmú település az üzleti célú egyéb szálláshelyek adatai alapján, 2015*

Megnevezés	Vendégek száma		Vendégéjszakák száma		2014=100,0%	
	összesen	az ország %-ában	összesen	az ország %-ában	vendég, %	vendég-éjszaka, %
Budapest	381 915	23,0	1 240 925	23,1	154,0	146,8
Hajdúszoboszló	72 273	4,4	242 314	4,5	106,1	108,2
Siófok	61 355	3,7	173 544	3,2	114,5	113,6
Zamárdi	28 535	1,7	140 646	2,6	106,9	110,6
Alsóörs	36 890	2,2	121 992	2,3	113,5	110,9
Balatonlelle	15 778	0,9	114 914	2,1	100,5	100,5
Balatonboglár	34 373	2,1	103 236	1,9	107,8	108,0
Eger	43 235	2,6	99 708	1,9	118,5	113,1
Bük	22 066	1,3	94 310	1,8	94,7	106,3
Hévíz	19 968	1,2	84 908	1,6	116,1	111,3
Vonyarcvashegy	8 405	0,5	74 134	1,4	104,5	104,7
Balatonfenyves	15 981	1,0	63 924	1,2	96,3	97,1
Gyula	20 302	1,2	60 950	1,1	108,4	113,3
Szeged	24 807	1,5	56 726	1,1	104,2	126,0
Balatongyörök	12 158	0,7	51 812	1,0	98,3	104,8

* Az üzleti célú szálláshelyek vendégéjszakáinak száma alapján rangsorolva.

A legnagyobb változás a Budapest–Közép-Duna-vidéken következett be, ahol a forgalom több mint ötszörösére nőtt a vizsgált időszak alatt. A vendégforgalom bővülése elsősorban a beutazó turizmus erősödésének volt köszönhető: a 2010. évi 143 ezer külföldi vendég-éjszaka helyett 2015-ben már 8-szor többet, 1,1 milliót regisztráltak.

A Dél-Dunántúl kedvezőtlen vendégforgalmi mutatójának, a csökkenő szállásfoglalásnak az az oka, hogy miközben a belföldi látogatottság nőtt, egyre kevesebb külföldi érkezett a régióba. A külföldi turisták ugyanakkor sokkal rövidebb időt töltöttek el a régió szálláshelyein, mint a korábbi években.

Az egy-egy utazásra, nyaralásra fordított idő az egész országban évről évre rövidül. Az átlagos tartózkodási idő a vizsgált időszakban országosan 3,7-ről 3,2 éjszakára, ezen belül a külföldieké 4,6-ről 3,6 éjszakára csökkent. A vendégek az ország valamennyi idegenforgalmi régiójában rövidebben időztek. A legnagyobb visszaesés a Dél-Dunántúlon következett be, 2015-ben a vendégek az 5 évvel ezelőtti 5,0 éjszaka helyett átlagosan két éjszakával rövidebb ideig, 3,1 éjszakára maradtak. A Balatonnál nyaralók töltötték el a leghosszabb időt, 4,0 éjszakát, az Észak-Magyarországra kirándulók pedig a legrövidebbet, 2,5 éjszakát.

2015-ben az ország mintegy 3200 településének közel felén várta a vendégeket egyéb szálláshely, ebből 452 volt olyan, ahol 10-nél kevesebb férőhely működött. A 30 legnagyobb vendégforgalmú település közül 22 a Balaton mellett található.

A települések bevételeihez a vendégforgalom nagyságával összefüggésben az idegenforgalmi adó is hozzájárul. Hazánk idegenforgalmilag frekvenciált térségeiben fekvő városok általában sokkal magasabb összegben határozzák meg a helyi adó összegét, mint az ilyen szempontból nem érintett települések. Az idegenforgalmi adó Budapest mellett főleg a balatoni települések költségvetésében játszik kiemelkedő szerepet.

4. 3. A falusi szállásadás helyzete

Az egyéb szálláshelyek kapacitásának kevesebb mint egytizedét a többségében szezonálisan működő **falusi szálláshelyek** teszik ki. A 2000-es évek végén még 7,5 ezer szállásadót tartottak nyilván az országban, de a szálláshelyek szabályozásáról szóló 239/2009. évi kormányrendelet¹⁰ értelmében jelentős hányaduk kikerült e körből és az egyéb szálláshelyek közé sorolták át őket. 2009 és 2010 között – főként az említett adminisztratív okok miatt – a falusi vendéglátók száma közel a felére, 4 ezerre csökkent.

2010 óta a vidéki vendégfogadással foglalkozók köre – részint a gazdasági válság hatására – tovább szűkült, mintegy harmadával, 2015-ben mindössze 2660-an foglalkoztak falusi vendéglátással. A felkínált férőhelyek száma is hasonlóképpen visszaesett, 2015-ben az öt évvel korábbi kapacitás 74%-a, kevesebb mint 21 ezer férőhely üzemelt.

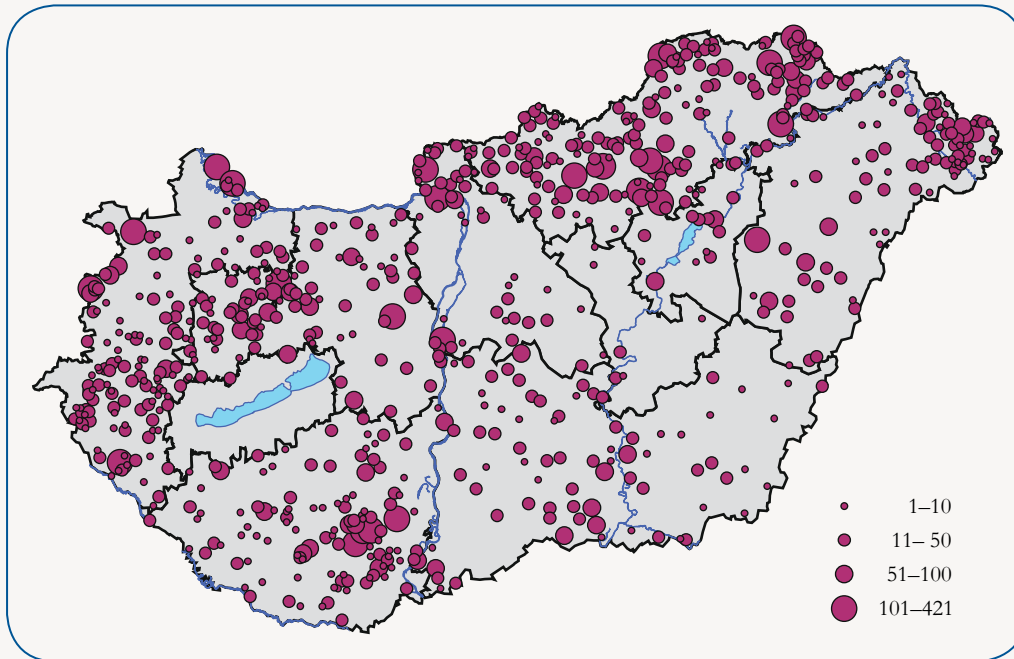
A szállásadás ezen formája elsősorban az Észak-Magyarország és a Nyugat-Dunántúl régióra jellemző. Előbbiben található a teljes hazai szállásadói és a férőhely-kapacitás egyharmada, utóbbiban a 17%-a. Az aprófalvas térségű Dél-Dunántúlon a férőhelyek 13, a Közép-Dunántúlon és az Észak-Alföldön további 11, illetve 10%-uk üzemelt.

A falusi szálláshelyek a városok és üdülőkörzetek kivételével az országban elszórtan működtek. 2015-ben összesen 753 vidéki településen fogadtak vendégeket, 10-nél kevesebb férőhelyet a települések negytizedén, 10–50 közöttit a felén kínáltak. A legnagyobb kapacitással rendelkező öt település – Mátraszentimre, Demjén, Szihalom, Noszvaj, Mátraderecske – mindegyike az Észak-Magyarország régióban található.

¹⁰ Falusi szálláshely (a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény szerint): a kiemelt üdülőkörzethez nem tartozó települések, valamint a természetes gyógytényezőkről szóló külön jogszabály alapján törzskönyvezett gyógyhelyek kivételével, az 5000 fő alatti településeken, illetve a 100 fő/km² népsűrűség alatti területeken található olyan egyéb szálláshely, amelyet úgy alakítottak ki, hogy abban a falusi életkörülmények, a helyi vidéki szokások és kultúra, valamint a mezőgazdasági hagyományok bemutatása komplex módon, adott esetben kapcsolódó szolgáltatásokkal együtt megtörténjen. A falusi szállásadói tevékenység csak akkor tekinthető idegenforgalmi célúnak, ha a falusi lakóház (lakás, üdülő) hasznosítása ugyanannak a vendégnek a részére egyhuzamban a 30 napot nem haladja meg. A 239/2009. számú kormányrendelet erre a szempontra külön nem tér ki.

22. ábra

Falusi szállásadás férőhelyeinek száma, 2015

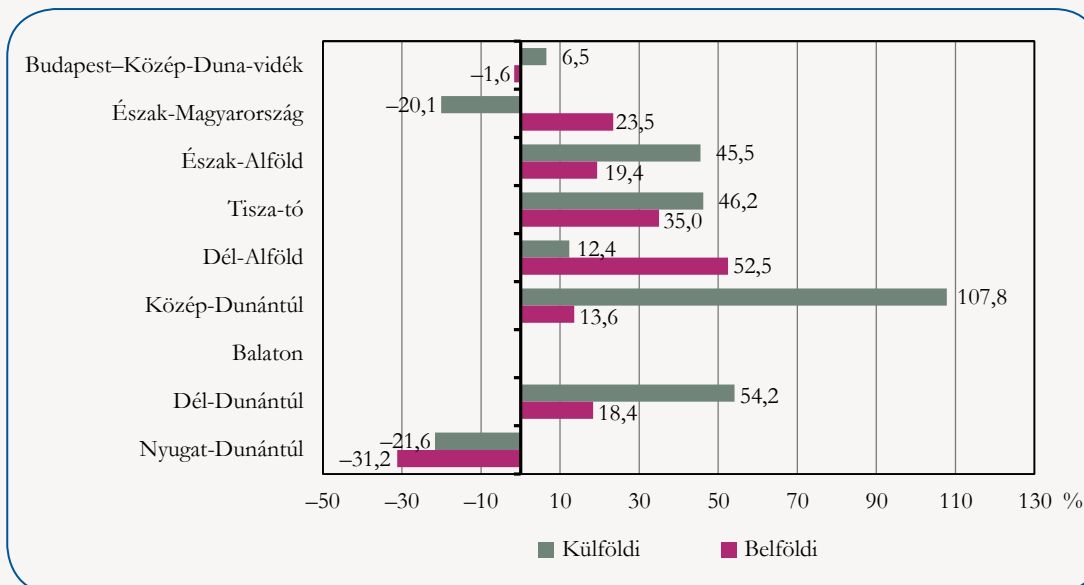
A kapacitás folyamatos csökkenése ellenére a falusi szálláshelyeken – a kezdeti visszaesést követően – a vendégek száma 2013, a vendégéjszakáké 2014 óta újra emelkedik. 2015-ben a vendégek száma tizedével meghaladta, az eltöltött éjszakák száma megközelítette a 2010. évi értéket.

2015-ben 408 ezer vendégéjszakát eltöltve mintegy 154 ezren élvezhették a falusi vendégfogadás előnyeit. A legtöbben – a vendégek 33%-a – Észak-Magyarországot keresték fel, további 14–14%-uk Nyugat- vagy Közép-Dunántúlon pihent.

A vendégforgalom két régió kivételével valamennyiben emelkedett az előző évhez képest: a Nyugat-Dunántúlra ötödével kevesebben érkeztek és harmadával kevesebb éjszakára foglaltak szállást, míg a Budapest–Közép-Duna-vidéket többen látogatták ugyan, de rövidebb ideig maradtak.

23. ábra

A falusi szállásadás vendégéjszakáinak változása 2014-hez képest

A falusi szállásadás adta lehetőségeket a **külföldi** vendégek elenyésző hányada vette igénybe, a vidékies környezetet kedvelők közül minden tizedik érkezett a határon túlról. A legkevesebb külföldi vendéget és -vendég-éjszakát 2012-ben regisztrálták, a következő évtől lassú növekedés kezdődött, amely az elmúlt évben hirtelen felgyorsult. 2015-ben már 43%-kal több, közel 17 ezer vendéget fogadtak, akik 19%-kal több vendégéjszakát tölthettek el, mintegy 48 ezret. Legnagyobb népszerűségnek az Észak-Magyarország és a Közép-Dunántúl régiók örvendtek, utóbbiban a külföldi vendégek és a -vendég-éjszakák száma több mint a kétszeresére emelkedett egy év alatt.

4. 4. A szálláshely-szolgáltatás régi és új formái¹¹

Az internethasználat gyors terjedésével új szegmens jelent meg a nemzetközi turisztikai piacon, ami pár év alatt az egyik legdinamikusabban bővülő idegenforgalmi tényezővé vált. Az ún. közösségi gazdaság (*sharing economy*) mindössze néhány éves múltra tekint vissza. Lényege, hogy az emberek a tulajdonukban lévő ingatlanokat, vagy azoknak egy általuk nem használt részét bizonyos díj megfizetése vagy vizontszolgáltatás ellenében elérhetővé teszik más fogyasztók számára. A közösségi szállásmegosztás sokféle formában működhet a *couchsurfing*től (magyarul kanapészőrf) kezdve az ún. lakáshotelekig. Térnyerésének kulcsa az internetes technológiák gyors terjedése, az érdeklődők online felületen, akár mobil eszköz segítségével válogathatnak az ingatlanok széles választékában. A szálláshelyek meghirdetése történhet közvetítőkön (pl. a nagy szobafoglalási portálokon vagy kizárólag lakások bérbeadására alakult internetes vállalkozásokon) keresztül, vagy akár közvetlenül is.

A magánlakások szálláshelyként történő hasznosításának gyakorlata nem ismeretlen fogalom Magyarországon. A rendszerváltás előtti időkben az utazási irodák közvetítésével jól működő fizetővendéglátó-rendszer épült ki főleg a Balatonon és a fővárosban, de jelen volt az ország kisebb-nagyobb településein is. A kereskedelmi, javarészt szállodai kapacitás hiány enyhítésére nagy számban szálltak meg bel- és külföldi vendégek magán- vagy önkormányzati tulajdonú lakásokban.

A nemzetközi trendekhez hasonlóan az elmúlt években Magyarországon, azon belül is különösen Budapesten, újra egyre növekvő mértékben tapasztalható, hogy magánlakásokat használnak kereskedelmi szálláshelyként, amelyek az ismert szobafoglalási portálokon jelennek meg.

A hazai közösségi szállásmegosztást használók körében legnépszerűbb az Airbnb közösségi piactere. A szálláshely közvetítő adatbázisában elsősorban Budapesten, de a nagyobb egyetemi városokban, és a Balatonnál is találunk kiadó ingatlanokat. A portál¹² szerint 2016 augusztusában 6300 aktuális hirdetésben lehetett a fővárosban szállást keresni, a lakások egy éjszakára jutó bérleti díja a főszezonban 48 dollár (kb. 12 800 forint) volt. A közeli fővárosokkal összehasonlítva a budapesti lakásokat olcsóbban kínálták, mint a hasonló bécsi vagy prágai ingatlanokat, és drágábban, mint a horvát vagy a lengyel fővárosban lévőket. A legnépszerűbbek a belvárosi (V., VI., VII. kerületi) egy hálószobás – sok esetben lakberendező segítségével nemrégiben felújított – lakások voltak.

A jelenlegi szabályozás szerint a lakások rövid távú bérbeadásához egyéb szálláshely-szolgáltatásra vonatkozó engedélyt kell kérni a helyi önkormányzattól, amelynek számát és kapacitásadatait hasonlóan a kereskedelmi üzletek nyilvántartásához az önkormányzatok honlapjukon kötelesek nyilvánossá tenni. Ezek a statisztikai nyilvántartásban az üzleti célú egyéb szálláshelyek adatai közt jelennek meg.

¹¹ MSZÉSZ (Magyar Szállodák és Éttermek Szövetsége): *A közösségi gazdaság – Collaborating, Shadow Economy – terjedése Magyarországon 2010 óta, 2014–15 között a kereskedelmi szálláshelyek piacán, s annak hatása különösen Budapest turizmusára* [online dok.] http://www.hah.hu/files/7614/6979/0926/MSZSZ_Rvid_tv_lakskiad_s_terjedse_2015-16.pdf

¹² AIRDNA, *Airbnb Data and Analytics*. 2016. augusztusi adatok alapján. <https://www.airdna.co/city/hu/budapest>.

4. tábla

Budapest legnagyobb vendégforgalmú kerületei, 2015*

Megnevezés	Vendég	Ebből: külföldiek aránya, %	Vendég- éjszaka	Ebből: külföldiek aránya, %	Változás 2014-hez képest			
					vendég	%	vendég- éjszaka	%
Budapest	381 915	86,8	1 240 925	89,1	133 951	54,0	395 467	46,8
Ebből:								
VI. kerület	131 130	90,3	502 772	92,3	18 105	16,0	83 795	20,0
VII. kerület	79 165	88,0	224 229	90,7	50 958	180,7	141 617	171,4
V. kerület	85 301	94,4	218 526	95,4	39 239	85,2	79 112	56,7
IX. kerület	24 925	81,6	74 606	81,9	11 019	79,2	31 153	71,7
XIII. kerület	15 962	70,4	53 179	68,0	5 469	52,1	18 098	51,6
VIII. kerület	14 572	83,5	51 562	90,9	911	6,7	10 661	26,1
I. kerület	9 003	90,5	50 696	94,5	3 371	59,9	32 458	178,0
XI. kerület	4 638	56,6	16 527	70,1	1 190	34,5	2 673	19,3
XIV. kerület	6 544	44,7	12 264	53,7	1 459	28,7	-10 650	-46,5
II. kerület	2 849	73,3	9 873	79,4	840	41,8	2 822	40,0

* Az üzleti célú szálláshelyek vendégéjszakáinak száma alapján rangsorolva.

A bérbeadóknak a szálláshelyre vonatkozóan csak minimális követelményeknek kell megfelelni, legalábbis a szállodákat üzemeltetőkhez képest, ezért a működési költségeik összehasonlíthatatlanul alacsonyabbak, így azoknál sokkal kedvezőbb árakon tudnak megjelenni. A hazai szabályozás szerint a lakását rövid távon bérbeadó választhatja az ún. átalányadót, ami évente és szobánként 32 ezer forint.

A KSH adataiból kitűnik, hogy a közösségi szállásmegosztás hatása már 2012-től érezhető volt a hazai szálláshelypiacon, az egyéb szálláshelyeken eltöltött külföldi vendégéjszakák száma dinamikusan bővült. Különösen a fővárosban élénkült meg a külföldiek jelenléte: négy év alatt a vendégéjszakák száma a háromszorosára duzzadt.

A rövid távú lakáskiadás néhány év alatt komoly iparaggá nőtte ki magát, gyorsan és rugalmasan alkalmazkodik a változó igényekhez és gazdasági környezethez. A tulajdonosok egyre inkább teljes lakásokat és nem egy-egy szobát kínálnak bérbeadásra. A portál kínálatából az is leszűrhető, és egyre jellemzőbb, hogy befektetési céllal vásárolt lakásokat visznek a közösségi piacra. Jelentős azok száma az Airbnb-n, akik egyszerre több ingatlan hirdetésével is szerepelnek az oldalon (2016 szeptemberében közel 1000-en). A nemzetközi tapasztalatokhoz hasonlóan már hazánkban is szaporodnak az ún. lakáshotelek, amikor vállalkozók hosszú távra bérbe veszik a tulajdonosoktól a lakást, amelyeket egyéb szállásadás címén, de lényegében szállodaszerűen üzemeltetnek tovább.

Megjegyzések

A százalék- és viszonyszámokat a kerekítés nélküli számokból számítjuk.

Az adatok és a megoszlási viszonyszámok kerekítése egyedileg történik, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

A turisztikai régiók adatainak időbeli összehasonlítása a 28/1998. (V. 13.) IKIM rendelet szerinti aktuális területi besorolás alapján történt.

Forrásjegyzék

AIRDNA, *Airbnb Data and Analytics*. [online dok.] Letöltés időpontja: 2016. szeptember.

<https://www.airdna.co/city/hu/budapest>

Kozziel Miklós: *A magánzállásadás helyzetének áttekintése, 1997–2009*. Turizmus Bulletin XIV. évf. 3. szám p. 50–57. [online dok.]

http://szakmai.itthon.hu/documents/28123/121718/Bulletin+2010_3.pdf/f7cdcc49-15dc-4e12-ac32-2ee890415242

MSZÉSZ (Magyar Szállodák és Éttermek Szövetsége): *A közösségi gazdaság – Collaborating, Shadow Economy – terjedése Magyarországon 2010 óta, 2014–15 között a kereskedelmi szállásbelyek piacán, s annak hatása különösen Budapest turizmusára*. [online dok.]

http://www.hah.hu/files/7614/6979/0926/MSZSZ_Rvid_tv_lakskiads_terjedse_2015-16.pdf

Szabó Géza: *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*. PTE, 2011 [online dok.]

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0051_Turisztikai_termektervezes_es_fejlesztes/ch03.html

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Kiadványaink letölthetőek:

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789